

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีขอบเขต การศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐาน และแนวทางการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. การจัดการศึกษา

- 1.1 นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล
- 1.2 การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 1.3 การจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วม

- 2.1 ความหมายของความต้องการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วม
- 2.3 การวัดและการประเมินความต้องการมีส่วนร่วม

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษา

- 3.1 ความหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา
- 3.3 องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.4 บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน
- 3.5 บทบาทของครูต่อการจัดการศึกษา

4. การบริหารโรงเรียน

- 4.1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
- 4.2 ความสำคัญและความจำเป็นของการบริหารโรงเรียน
- 4.3 แนวคิดและขอบข่ายความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน
 - 4.3.1 งานวิชาการ
 - 4.3.2 งานงบประมาณ
 - 4.3.3 งานบุคคล
 - 4.3.4 งานทั่วไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

การจัดการศึกษา

1. นโยบายด้านการศึกษารัฐบาล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล สมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน ดังนี้

1. เร่งจัดให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง
2. เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการศึกษาทุกประเภท และทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา
3. พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศเพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษา ให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท
4. จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา และฝึกอบรมโดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐาน สนับสนุนและระดมทรัพยากรเตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่ายครอบครัวและอื่นๆ รวมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส
6. สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน
7. ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬาในการให้การศึกษาระดับเด็กและเยาวชน
8. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง
9. ส่งเสริมอาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชน รวมทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม
10. ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เด็กมีวินัย รักงาน และทำงานเป็น
11. ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ หรือมัธยมปลาย ผู้ว่างงานและ

ผู้สูงอายุได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีอาชีพอิสระได้

12. ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาถึงระดับปริญญาตรี เพื่อตอบสนองต่อภาคเกษตรอุตสาหกรรมและภาคบริการ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

เกษม วัฒนชัย (2546, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล สมัยพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยกล่าวถึงสาระสำคัญและประเด็นหลักดังนี้

1. เน้นการให้การศึกษาแก่ปวงชน ทั้งเด็ก เยาวชน คนในวัยทำงาน และผู้เกษียณงานแล้ว โดยเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาให้หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน
2. เพิ่มการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยผู้เรียนไม่เสียค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าสู่อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาได้สะดวกขึ้นและมากขึ้น
3. เน้นให้มีทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ครอบครัวย เป็นต้น
4. มีระบบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีมาตรการหลากหลายในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ คุณภาพครูอาจารย์ คุณภาพการบริหารจัดการ และคุณภาพด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
5. ปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยให้มีองค์กรคณะบุคคล รวมทั้งผู้แทนประชาชนร่วมกำหนดนโยบายทางการศึกษา และกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาลงไปที่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
6. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ดังนี้

- 6.1 เรียนวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เรียนเป็น
- 6.2 เรียนแล้วคิดเป็นทำเป็น
- 6.3 เรียนแล้วคิดดีทำดี
- 6.5 เรียนแล้วอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
- 6.6 เรียนแล้วสามารถไปสู่จุดหมายแห่งชีวิตได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า6) ได้กล่าวถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล สมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยกล่าวถึงสาระสำคัญและประเด็นหลักในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้สังคมมีคุณภาพ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมให้มีความสามัคคีกัน และเอื้ออาทรกัน และได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง
2. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา
4. ผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาเกี่ยวกับนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาลแต่ละสมัย สรุปได้ว่า รัฐบาลแต่ละรัฐบาลต่างก็มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน และคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งนโยบายในด้านการจัดการศึกษานั้นต่างก็มุ่งเน้นให้คนไทยได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข สมดังเจตนารมณ์ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้

2. การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

ศันชัยพร สุวรรณประทีป (2537, หน้า 32) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ และทัศนคติของแต่ละบุคคล โดยให้มีความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมไทยพอที่จะสามารถวิเคราะห์ทางเลือกต่างๆ ที่เหมาะสมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 7 – 8) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคมในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาเชิงสังคม

ทักษิณ ชินวัตร (2544, หน้า 15 – 16) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องมีความสมดุลพอที่จะระหว่างการเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข จะต้องคิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม ศีลธรรม อดทน ควบคุมอารมณ์และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้

วิทยากร เชียงกุล (2544, หน้า 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ใหม่ทั้งในระบบโรงเรียน จากสื่อสารมวลชน จากองค์การ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเมือง และสภาพแวดล้อมทางสังคมทุกด้าน เพื่อสร้างคนและสังคมแบบใหม่ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ควบคู่ไปกับจิตสำนึก มีสัมมาอาชีพควบคู่ไปกับการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, หน้า 20) กล่าวถึงความหมายของการจัดการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบของการจัดการศึกษาทุกด้านจากที่เป็นอยู่เพื่อให้สามารถนำไปสู่ผลผลิตคุณภาพหรือเป้าหมายของการศึกษาได้ตามที่ประสงค์ การดำเนินเช่นนี้จึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ต้องเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว มีแผนดำเนินการและมีการผลักดันอย่างจริงจัง

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด ความประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่าคนที่มีความรู้ดี จะทำให้สังคมมีความมั่นคงสงบสุขเจริญก้าวหน้าทันโลกแข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคม มีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่ แตกต่างกันไป

2.2 ความสำคัญในการจัดการศึกษา

ยุวดี กังสกาล (2545, หน้า 67) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา และให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนอายุย่างเข้าปีที่ 16 สถานศึกษาจึงมีความสำคัญ ในการสร้างเกราะคุ้มกันให้กับเด็กที่จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และไม่ก่อปัญหาสังคม เพราะสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา ย่อมมีอิทธิพลต่อความสุข ความดีงามและการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตัวบ่งชี้สำคัญที่ทำให้มองเห็นสภาพความสำเร็จของการจัดการการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนที่ควรคำนึงถึง คือ สภาพความสำเร็จของผู้เรียน สภาพความพร้อมของการดำเนินงานและสภาพความพร้อมของปัจจัยต่างๆ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, หน้า 5-12) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของคน ช่วยให้คนมีความรู้ ความสามารถในสิ่งที่ตนได้ศึกษา ในทุกๆ ด้าน รวมถึงพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ

ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ได้รับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะยอมทำให้ การศึกษาไม่มีทิศทาง ไม่เป็นระบบไม่คุ้มค่า และหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไขเพราะ กระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนแล้ว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1-2) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาช่วยปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น มีคุณภาพ หมายถึง ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คนดี คือมี คุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสอดคล้องกับความนิยมของคนไทย คนเก่ง คือมีความรู้และ ทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร และมีความสุข คือมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อ การพัฒนาศักยภาพของคน เพราะสังคมและประเทศชาติต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะ ด้านที่มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้าน การสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการ การศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของ แต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้มสมัยไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์

2.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 4 - 8) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 3 ประการคือ

1. เพื่อขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนทั้งมวลให้กว้างขวาง และสูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
2. เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของ บุคคล ชุมชนและประเทศ ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
3. เพื่อให้การศึกษาได้สร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเองสร้าง ความก้าวหน้าและมั่นคงของเศรษฐกิจไทยในประชาคมโลกแห่งความเป็นไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 176 -180) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความเสมอภาคและบูรณาการ: สิทธิและความเท่าเทียมทางการศึกษา

วัตถุประสงค์นี้ต้องการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จะเน้นการให้เด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยเห็นว่าการเรียนร่วมกับเด็ก ธรรมดาจะทำให้ไม่มีความรู้สึกแบ่งแยกและเด็กด้อยโอกาสก็จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ อันเป็น การเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมอย่างราบรื่นด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีอยู่หลายกรณีที่ไม่อาจ กระทำได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือเด็กพิการ มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อย่างรุนแรง ไม่อาจจะเรียนร่วมชั้นกับเด็กอื่นๆ ได้ นอกจากนั้นข้อจำกัดในด้านนโยบาย หรือ กฎหมายของบางประเทศได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการเรียนร่วมของเด็กด้อยโอกาส

2. คุณภาพของการศึกษา: การเรียนรู้เพื่อชีวิต

คุณภาพของการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาเพื่อชีวิตนั้น เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการปฏิวัติการศึกษาซึ่งยูนิเซฟ ได้กล่าวถึงในรายงานประจำปี พ.ศ. 2542 ในประเด็นของความสอดคล้องของการศึกษาต่อสถานการณ์ของสังคมและชุมชน และการให้เด็กด้อยโอกาสได้เรียนรู้ในด้านการดำรงชีวิต นอกเหนือไปจากวิชาการที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติ จะเห็นได้ว่าหลายประเทศได้มีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ มีการปรับปรุงวิธีการวัดผลของการศึกษาให้มีการวัดผลสำเร็จในการเรียนรู้เพื่อชีวิตควบคู่ไปกับผลการเรียนด้านวิชาการด้วย ปรับปรุงการให้บริการการศึกษาแก่เด็กพิเศษให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการอบรมและชักชวนผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู บิดา มารดา และชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมคุณภาพของการเรียนการสอน

3. การศึกษากับการพัฒนาเด็ก: กระบวนการพัฒนาศักยภาพให้ถึงขีดสุดอันจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีบทบาทในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และเป็นพลเมืองดีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การพัฒนาศักยภาพของเด็กด้อยโอกาสเพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อของสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจ มีสมรรถนะในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา มีงานทำและพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความคิดริเริ่ม สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมได้ จะเป็นได้ว่าแต่ละจุดมุ่งหมายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเสริมพลังให้แก่เด็กด้อยโอกาส เพื่อให้มีการพัฒนาเป็นขั้นคอนและเกิดผลดีกับตนเองจนถึงสังคมในที่สุด

4. เอกลักษณะทางวัฒนธรรม: การเปิดโลกทัศน์ของเด็กด้านวัฒนธรรม

จุดมุ่งหมายนี้อาจแยกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ การจรรโลงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งเป็นระดับกลุ่มชน และระดับชาติ และการพัฒนาทัศนคติที่ยอมรับความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของผู้อื่นในสังคม

การจัดทำบทเรียนและการจัดการเรียนการสอนในภาษาพื้นเมืองควบคู่ไปกับภาษาทางการ และการศึกษาที่มีบทบาทโดดเด่นในกระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์ส่วนบุคคลและทางวัฒนธรรมของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้เอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของตน ของผู้อื่นในสังคม และเอกลักษณ์รวมของชาติ ซึ่งจะมีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง การเรียนรู้นี้จะช่วยเปิดโลกทัศน์ของเด็กให้กว้างขึ้น และช่วยสร้างทัศนคติในการชื่นชมความเหมือนและยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่นด้วย

วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นตัววัดความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ที่ระบุ และผู้บริหารก็จะต้องได้รับการประเมินจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย

ปรัชญา เวสารัชช (2545, หน้า 6 -10) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่มุ่งบรรลุหลายประการได้แก่

1. ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจหรือโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียนรู้ สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็ก ในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐานได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เชาวินปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการ ส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก เป็นต้น ส่วนเด็กวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3. ให้โอกาสทางการศึกษาโดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับ การศึกษาตามปกติ ที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิฐานะยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทาง ร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษา เฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่น นอกกระบบและ ตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4. ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพวัตถุประสงค์ นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ใน การประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ วิจัยระดับสูงมุ่ง คิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรม เฉพาะทาง เช่น ด้าน การเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการ ประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ เป็นต้น

5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล ให้เต็มตามความสามารถและตอบสนอง วิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ใน ลักษณะบูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้อง ดำเนินการ แต่ถ้าสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเพิ่มเติม ใน ลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะทาง แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติหรือการใช้สื่อต่างๆ ช่วยส่งเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้ว

หรือผู้ที่ผ่านการศึกษิตตามกระบวนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่และวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 24) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นในหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย

2. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทยให้มีความรักและความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัว ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก

3. หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

4. หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วน ร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตาม นัยของรัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและมาตรฐานการอุดมศึกษา

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลทุกระดับ ได้แก่ เด็กก่อนวัยเรียน บุคคลในวัยเรียนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือบุคคลลักษณะพิเศษ ผู้มีงานทำ และ ประชาชนทั่วไป

2. เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็ก ในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง

3. ให้โอกาสทางการศึกษา

4. ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูง

5. พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มความสามารถและตอบสนอง

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ

2.4 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

สุวิมล ว่องวาณิช (2543, หน้า 36) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการศึกษาไว้ 8 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านสนับสนุนการเรียนรู้ 4) ด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน 5) ด้านปรัชญาหรือนโยบายของโรงเรียน 6) ด้านการบริหารจัดการ 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ 8) ด้านผลผลิต

สละ คณาฤทธิ์ (2545, หน้า 33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการศึกษาประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (บรรยากาศภายในโรงเรียน) 2) บุคลากร ได้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียน 3) ภารกิจ ทรัพยากรการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา 4) วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสอน และ 5) สื่อการเรียนการสอน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, หน้า 13-15) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ

1. สารเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบผู้จัดการศึกษามักจะทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระหลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละระดับแต่ละระดับแต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้อง ทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน หากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

2. ครู หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตาม เรียนรู้เนื้อหาสาระการวิชาชีพใหม่ ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอนตลอดเวลา บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่นอาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนถึงอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น สื่ออุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่

รับผิดชอบ คุณปล่อยให้สิ่งเหล่านี้มีอย่างเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4. รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้นรูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการสอน การนำชมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ ๆ นี้ ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่ม การทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยการเรียบเรียง นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและยังจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ

6. เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาลในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินลงทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกล ก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและการถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสมปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8. ผู้เรียน หรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาและการศึกษาต้องจัดสำหรับทุกคน

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักสูตรสถานศึกษา 2) สภาพแวดล้อม (บรรยากาศภายในโรงเรียน) 3) บุคลากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียน 4) ภารกิจทรัพยากรการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา 5) วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสอน และ 6) สื่อการเรียนการสอน

3. การจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นครสวรรค์

การจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ อาศัยหลักการ ในการจัดระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาตาม มาตรา 9 ของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 6-8)

3.1 มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ นั่นคือ มีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ แต่ผู้ปฏิบัติมีอิสระที่จะเลือก ปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสมของตนเอง ดังนั้น แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจึงใช้กรอบนโยบาย ของคณะกรรมการการศึกษานั้นพื้นฐานเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และในขณะเดียวกัน จะมีการกำหนดนโยบายตามความต้องการและความจำเป็นของตนเองเพื่อบริหารและจัดการ การศึกษาในระดับเขตพื้นที่ด้วย

3.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น นั่นคือ มีการกำหนดขอบเขตอำนาจการตัดสินใจขององค์กรหลักทั้งสามองค์กร ดังกล่าวอย่างชัดเจนไม่ก้าวท้าวซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงควรถึงมือ ผู้ปฏิบัติให้ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภารกิจหลักของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงอยู่ที่การกำกับดูแล สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาได้บริการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด โดยสถานศึกษามี อิสระในการกำหนดความต้องการดำเนินการและตัดสินใจ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคลและงานบริหารทั่วไป

3.3 มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามี มาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการที่ชัดเจนสามารถประเมินและ ตรวจสอบได้ ดังนั้น ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงมีการดำเนินงานโดยอาศัย แนวทางและวิธีการต่อไปนี้

3.3.1 มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพองค์กร มีมาตรฐานการปฏิบัติงานของ องค์กร และมีดัชนีชี้วัดคุณภาพองค์กรที่สามารถประเมินได้

3.3.2 มีการบริหาร และจัดการตามเกณฑ์มาตรฐาน และดัชนีชี้วัดมาตรฐาน ที่กำหนด

3.3.3 มีการประเมินคุณภาพองค์กร โดยคณะกรรมการทั้งภายในและจาก ภายนอกองค์กร

3.3.4 มีการรายงานผลการประเมิน ต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และเปิดเผยผลการประเมิน

3.3.5 มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาคุณภาพตามเงื่อนไขมาตรการ และคาบเวลาที่กำหนด

3.4 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาต้องมีแผนและโครงการพัฒนาบุคลากรที่ต่อเนื่องชัดเจน

3.5 มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการในการระดมทรัพยากร มาใช้ในการจัดการศึกษา การสร้างและการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา จากหน่วยงาน องค์กร บุคคล ทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งระดับหน่วยงาน สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

3.6 มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น นั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงดำเนินการโดยอาศัยคณะกรรมการ ที่มาจากผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ ให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วม รับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่าง เดียว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (2548, หน้า 6) ได้กล่าวถึงการจัดการ การศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ มีลักษณะ การดำเนินงานการจัดการศึกษาที่คล้ายกัน โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ในด้านทักษะวิชาการ การพัฒนาในด้านคุณธรรมจริยธรรม การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาสภาพแวดล้อมของ โรงเรียนให้น่าอยู่และเอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การวางแผนเพื่อจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยในการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติในระยะยาว เพื่อเป็นการ วางรากฐานความมั่นคงของท้องถิ่น และประเทศชาติ อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพ ปัญหาของสังคมไทยทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านศิลปวัฒนธรรม ล้วนแต่มีส่วน เกี่ยวพันกับการจัดระบบการศึกษาทั้งสิ้น การจัดการศึกษาในระบบการศึกษาภาคบังคับ หรือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สิ่งสำคัญที่สุดในการจัดระบบ การศึกษาต้องคำนึงถึงระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของโลก สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมของประเทศเป็นสำคัญ จึงควรเป็นระบบที่สามารถสร้าง ความเข้มแข็งให้กับสังคมไทยได้ทุกท้องถิ่นของประเทศ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อ ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสาน ทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิด จากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายหลักคือ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ส่วนรวม

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของความต้องการมีส่วนร่วม

นักจิตวิทยาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของความต้องการ ไว้ดังนี้

อุตร ชัดเกล้า (2543, หน้า 9) กล่าวว่า ความต้องการมีส่วนร่วม หมายถึง ความปรารถนาหรือความมุ่งหวังของกลุ่มบุคคลที่มีต่อองค์การหรือหน่วยงาน โดยมุ่งหวังสร้าง ผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่องค์การหรือหน่วยงานในด้านต่างๆ โดยทุกคนมีส่วนร่วม

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ (2544, หน้า 6) ได้กล่าวว่า ความต้องการมีส่วนร่วม หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่ต้องการจะพัฒนาคุณภาพของหน่วยงานหรือองค์การ ให้มีความเจริญโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมพัฒนาองค์การอย่าง เป็นระบบ

สุธาวัฒน์ คงอินทร์ (2547, หน้า 8) ได้กล่าวว่า ความต้องการมีส่วนร่วม หมายถึง แนวความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมอย่าง โดยอย่างหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ขององค์การหรือของสังคมร่วมกัน

สายันต์ พันธิไม้ (2547, หน้า 15) ได้กล่าวว่า ความต้องการมีส่วนร่วม หมายถึง ความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ของสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการให้เป็น ซึ่งเป็น ความแตกต่างทางความคิดเห็น และสามารถวัดได้โดยวิธีการประเมินความต้องการ

แม็คเน็ล (Mcneil, 1977, p. 74) ได้ให้คำจำกัดความของความต้องการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง สภาพที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างพฤติกรรมหรือเจตคติของผู้เรียนในสภาพที่ยอมรับ กับสภาพที่ได้จากการสังเกต

สตีเยส, และโพเตอร์ (Steers, & Porter, 1991, pp. 3 - 46) ได้กล่าวว่าความต้องการ มีส่วนร่วม หมายถึง ความต้องการที่เกิดจากความไม่สมดุลภายในที่ทำให้แต่ละบุคคลต้อง แสวงหาการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ภายในพื้นกลับคืนสู่สภาพความสมดุลตามปกติ

ฮอดจกินสัน (Hodgkinson, 1991, p.94) ได้ให้คำจำกัดความว่า ความต้องการมี ส่วนร่วม คือ ความไม่สอดคล้องกันหรือความไม่สมดุลที่ไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในความยุติธรรม

ความต้องการจะเกี่ยวข้องกับความตึงเครียด (tension) ความไม่สมดุล (disequilibrium) และการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง (rectifying action)

จากนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่าความต้องการมีส่วนร่วม หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาของกลุ่มบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีต่อองค์การ โดยมุ่งหวังที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างผลประโยชน์ หรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินงานของกิจกรรมนั้นๆ ขององค์การ ประสบความสำเร็จ โดยทุกคนมีส่วนร่วม

2. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วม

ศักดิ์ชัย นาคเอี่ยม (2537, หน้า 36) ได้กล่าวว่า ในทางจิตวิทยาเชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ย่อมมีเหตุจูงใจ มนุษย์จะแสดงออกอย่างไรก็ตาม จะเป็นไปตามความต้องการบางอย่างผลักดันให้กระทำความต้องการ โดยส่วนใหญ่แล้วมีความต้องการคล้ายคลึงกันในด้านร่างกาย จิตใจ ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นการกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความต้องการบางอย่าง ในทฤษฎีลำดับความต้องการนี้มีสมมติฐานสำคัญ 3 ประการ คือ

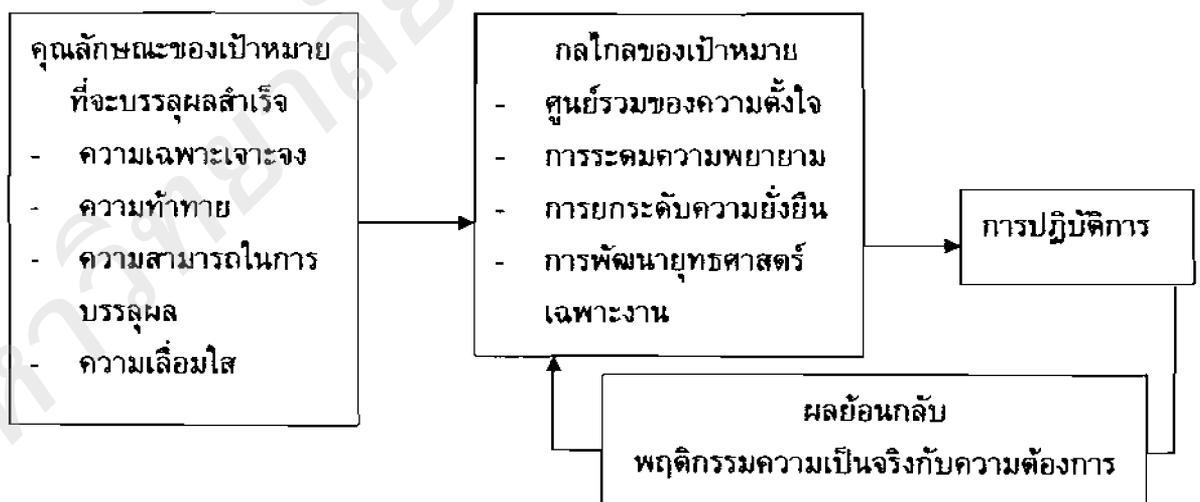
1. มนุษย์มีความต้องการและความต้องการนั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เฉพาะความต้องการที่ยังไม่ตอบสนองความพอใจเท่านั้น ความต้องการที่ตอบสนองแล้วจะไม่เป็นแรงจูงใจอีก
2. ความต้องการของบุคคลจะถูกจัดอันดับความสำคัญจากความสำคัญเบื้องต้น ไปจนถึงความต้องการที่มีความสลบซับซ้อน
3. บุคคลจะมีความต้องการในลำดับต่อไป เมื่อความต้องการในระดับต่ำกว่าได้รับการตอบสนองแล้ว

แม็คเคลแลนด์ (McClelland, 1985, p. 12) กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีความต้องการความสำเร็จ (the need of achievement theory) ไว้ว่า การบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการเป็นความต้องการให้บรรลุผลสำเร็จด้วยวิธีการทำงานอย่างหนัก เป็นผลงานที่ได้มาด้วยความยากลำบาก และมีอุปสรรคขัดขวางและเป็นผลงานที่ได้ชื่อว่ายอดเยี่ยม เพราะต้องใช้ความมานะบากบั่นทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ แม็คเคลแลนด์ (McClelland) เสนอแนวคิดว่า บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จสูงจะต้องมีลักษณะดังนี้คือ มีความพอใจงานที่รับผิดชอบ กำหนดเป้าหมายระดับปานกลาง ต้องการย้อนกลับความสำเร็จหรือความล้มเหลว ต้องการทำงานร่วมกับผู้ที่มีความสามารถ ดังนั้นการทำความเข้าใจจากภายในและภายนอกองค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้บุคคลสามารถทำงานได้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การ

ล๊อค, และลาธัม (Locke, & Latham, 1990, pp. 284 - 287) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการกำหนดเป้าหมาย (the need of goal - setting theory) กล่าวว่า การปฏิบัติการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายจะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน 4 อย่างดังนี้คือ 1) มีความ

เฉพาะเจาะจง (specific) 2) เป็นสิ่งที่ท้าทาย (challenging) 3) สามารถทำให้บรรลุผลสำเร็จได้ (attainable) และ 4) บุคคลจะต้องมีความผูกพันกับเป้าหมาย (commitment)

นอกจากนี้ ล็อก, และลาแธม ได้เสนอว่าเป้าหมายเฉพาะ (specific goals) เป้าหมายที่ท้าทาย (challenging goals) และเป้าหมายที่พอจะบรรลุผลสำเร็จได้ (attainable goals) นั้น สามารถทำให้การจูงใจเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะเป้าหมายจะนำไปสู่ความเป็นศูนย์รวม (focus) ความพยายาม (effort) และความยั่งยืน (persistence) ได้ดีพอๆ กับการพัฒนายุทธศาสตร์ที่เป็นงานเฉพาะเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผลย้อนกลับ (feedback) เกี่ยวกับความก้าวหน้าให้บรรลุผลตามเป้าหมายนั้นจะช่วยเสริมพลังในความตั้งใจ (attention) ความพยายาม (effort) และความยั่งยืน (persistence) หรือจะเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อทบทวนหรือเลือกยุทธศาสตร์ในการทำให้บรรลุผลสำเร็จที่ดีกว่า ดังนั้นเหตุการณ์ที่บรรลุผลสำเร็จตามทฤษฎีความต้องการกำหนดเป้าหมาย (the need of goal – setting theory) จึงเป็นเรื่องของการเอาชนะ ดังภาพ 2

ภาพ 2 ทฤษฎีการกำหนดเป้าหมาย

ที่มา : (Locke, & Latham, 1990, pp. 284 - 287)

ล็อก, และลาแธม (Locke, & Latham, 1990, pp. 288 – 290) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการนั้นจะถูกนำไปใช้ในการสนทนาทุกวัน แต่เป็นการสนทนาในบริบททางด้านชีววิทยาที่จะให้ชีวิตอยู่รอดและมีความเป็นอยู่ดีขึ้นและยังได้เสนอแนะเกี่ยวกับธรรมชาติและการดำเนินการตามความต้องการของมนุษย์ ดังนี้

1. ความต้องการไม่ใช่มูลเหตุแห่งความแตกต่าง เพราะว่าคุณคนมีความต้องการขั้นพื้นฐานเหมือนกัน เช่น ทุกคนต้องการอาหาร น้ำ และการยกย่องนับถือ
2. ความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดแต่จะหมุนเวียนเปลี่ยนไปเรื่อยๆ และไม่เคยเกิดความพึงพอใจที่ถาวร
3. ความต้องการยังมีอยู่ต่อไปตราบเท่าที่บุคคลยังขาดความสำนึกถึง

ความต้องการเช่น ความต้องการในการรับประทานอาหาร

4. ความต้องการนำไปสู่กิจกรรมที่หลากหลายต่างกัน เช่น ความพยายามทุกวิถีทางที่จะให้บุคคลที่อยู่ในระดับเดียวกันยอมรับ

5. พฤติกรรมเฉพาะอย่างหนึ่งสามารถเกิดมาจากความต้องการที่มีมากกว่าหนึ่งอย่างเช่น เงินที่หามาได้เป็นผลมาจากความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันไป

6. ความต้องการทำให้บุคคลมีความจำเป็นต้องกระทำในสิ่งที่มีความยากลำบาก ถ้าบุคคลเหล่านั้นเลือกที่จะมีชีวิตอยู่

ไวเนอร์ (Weiner, 1994, pp. 557 - 751) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีความต้องการเป็นเอกลักษณ์ (the need of attribution theory) ไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลในอดีต เป็นพฤติกรรมที่สนับสนุนความพยายามและความคาดหวังของการบรรลุความสำเร็จ ปัจจัยที่จะทำให้บรรลุความสำเร็จ หรือล้มเหลวอยู่ที่ความสามารถ ความมีโชค ความพยายาม สภาพจิตใจ ความสนใจ และความยุติธรรม ไวเนอร์ (Weiner) เสนอแนวคิดที่ว่า บุคคลจะประสบกับความสำเร็จหรือล้มเหลว มีสาเหตุมาจากความสัมพันธ์เชิงเหตุผล 3 ประการคือ

1. สถานที่ (locus) หมายถึง สถานที่เกิดเหตุ ความสามารถและความพยายาม เป็นปัจจัยภายใน ความยากของงานและความมีโชคจะเป็นปัจจัยภายนอก ดังนั้นสถานที่จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

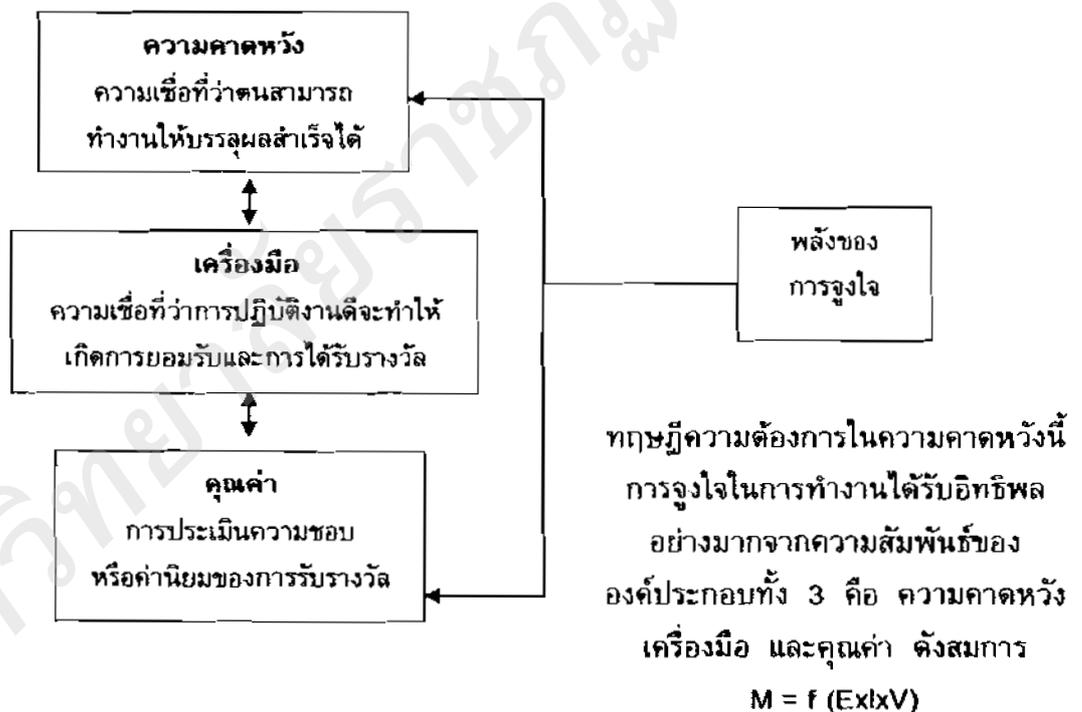
2. ความมีเสถียรภาพ (stability) หมายถึง ความคงที่หรือความแปรเปลี่ยนของเหตุการณ์ ความสามารถเป็นเรื่องของความคงที่ ความพยายามเป็นเรื่องของความไม่คงที่ ดังนั้นความมีเสถียรภาพจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความคงที่และความไม่คงที่

3. ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง บุคลิกภาพของบุคคลในด้านการควบคุม ความพยายามเป็นความสามารถในการควบคุม ความสามารถและความมีโชคจะเป็นความเชื่อทั่วๆ ไป ที่อยู่ภายใต้พฤติกรรมการควบคุม ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมและความไม่สามารถในการควบคุม

บารอน (Baron, 1998, pp. 27 - 29) กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีความต้องการความเสมอภาค (the need of equity theory) ไว้ว่าในสังคมเดียวกัน ความเกี่ยวข้องที่เป็นพื้นฐานคือความยุติธรรมซึ่งสังคมจะเปรียบเทียบค่ามันัญญาของสังคมคนกับสังคมอื่นโดยจะเปรียบเทียบปัจจัยนำเข้า (input) กับผลผลิต (output) ถ้าอัตราปัจจัยนำเข้ากับผลผลิตมีลักษณะเหมือนกันทุกคนก็จะมองเห็นเป็นความยุติธรรมหรือความเสมอภาค (equity) แต่ถ้าอัตราส่วนไม่เท่ากันก็จะมองเห็นเป็นความไม่ยุติธรรม หรือความไม่เสมอภาค (inequity) ในความไม่เสมอภาคจะมีผลกระทบต่อการจูงใจในการทำงาน ซึ่งบุคคลสามารถลดความรู้สึกเช่นนี้ได้โดยการหารางวัลให้กับตนเอง ละทิ้งงานเก่าหางานใหม่ หรือทำงานให้น้อยลง

ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p. 146) ได้เสนอทฤษฎีความต้องการ

ในความคาดหวัง (the need of expectancy theory) กล่าวว่า บุคคลมีความต้องการที่จะคาดหวังในสิ่งที่ตนปรารถนาในอนาคต โดยเชื่อมั่นว่าสามารถปฏิบัติตามที่ตนคาดหวังจนบรรลุผลสำเร็จได้ ซึ่งผลสำเร็จนั้นจะนำไปสู่การได้รับรางวัล หาย, และมีสเกลวิเคราะห์ว่าทฤษฎีความต้องการในความคาดหวัง (the need of expectancy theory) ถูกกำหนดขึ้นมาตามแนวความคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ ความคาดหวัง (expectancy) เครื่องมือ (instrumentality) และคุณค่า (value) ดังภาพ 3

ภาพ 3 ทฤษฎีความต้องการในความคาดหวัง ที่มา : (Hoy, & Miskel, 2001, p. 146)

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการเป็นพื้นฐานของชีวิต ตั้งแต่เกิดมนุษย์ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัย การยอมรับ การยกย่องนับถือจากสังคม ต้องการความมีอิสระเสรี ความยุติธรรม การประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ ต้องการที่จะมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองโดยกำหนดเป้าหมายหรือคาดหวังในสิ่งที่ตนปรารถนาความต้องการเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นความแตกต่างระหว่างผลของสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้น ความต้องการของมนุษย์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบงาน ถ้ามนุษย์ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้วก็สามารถทำงานให้ลุล่วงและประสบความสำเร็จ มีความสบายใจ แต่ถ้ามนุษย์

ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ ก็จะมีควมวิตกกังวลและทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ระดับความพึงพอใจยังมีความสำคัญต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอีกด้วย

3. การวัดและการประเมินความต้องการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2541, หน้า 45) ได้กล่าวถึงการวัดและการประเมินความต้องการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การประมาณค่าหรือการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการการประเมินคือ ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

เยาวตี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542, หน้า 301 – 319) กล่าวว่า การวัดและการประเมินความต้องการในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงสภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงสภาพปลายทางหรือสภาพความสำเร็จ ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันสอดคล้องกับข้อมูลแสดงความสำเร็จ หรือดีกว่า หรือสูงกว่าความจำเป็นที่จะปรับปรุงแก้ไขไม่มี แต่จะต้องมีการเพิ่มความคาดหวังให้พัฒนาต่อไป แต่ถ้าข้อมูลแสดงสภาพปัจจุบันไม่สอดคล้องกับข้อมูลแสดงภาพความสำเร็จของงาน หรือต่อยกว่าก็แสดงว่ามีความต้องการ และความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

สุวิมล ตีรภานันท์ (2543, หน้า 2) กล่าวว่า การวัดและการประเมินความต้องการ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ในการพิจารณาการดำเนินงาน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างทันทั่วทั้งที่ในทางตรงกันข้ามผลการประเมินจะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควรหากผลนั้นไม่สามารถใช้ในเวลาที่เหมาะสม

คาฟแมน,และอิงลิช (Kaufman, & English, 1981, pp. 77–78) ได้กล่าวถึงการวัดและการประเมินความต้องการมีส่วนร่วม ว่าหมายถึง กระบวนการเบื้องต้นที่กำหนดช่องว่างระหว่างการสังเกตและผลลัพธ์ของความต้องการในอนาคต โดยเรียงลำดับความต้องการก่อนหลัง กระบวนการประเมินความต้องการจำแนกช่องว่างต่างๆ เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดของความต้องการ

ไทเลอร์ (Tyler, 1996, p.174) กล่าวถึงการวัดและการประเมินความต้องการว่า หมายถึงกระบวนการตัดสินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลที่ได้กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดและการประเมินความต้องการมีส่วนร่วมหมายถึง การประมาณค่าหรือการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการ ซึ่งต้องใช้กระบวนการในการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินงาน และพิจารณาบางชี้ให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของงานนั้นอย่างมีระบบ แล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขงานนั้น เพื่อการดำเนินงานต่อไปหรือยุติการดำเนินงานนั้นเสีย

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษา

1. ความหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กัลยา พลวิทย์ (2539, หน้า 13) ได้กล่าวถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมบริหารในการทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อประโยชน์ร่วมกันของชุมชน

บุญถิ่น กาศชัยการ (2544, หน้า 7) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดำเนินการกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง อันได้แก่ การเสนอแนะความคิดเห็น ให้การสนับสนุน และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานหรือองค์กร โดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในการดำเนินการทุกคนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบายและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและสนับสนุนการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมด้านการควบคุม ตรวจสอบ แก้ไขปัญหา ตลอดจนการมีส่วนร่วมด้านการรับผิดชอบต่อพัฒนาคุณภาพขององค์กรหรือหน่วยงาน

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ (2544, หน้า 9) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในองค์กรหรือในส่วนของชุมชน โดยบุคคลดังกล่าวจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร หรือชุมชนนั้นๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

เอ็ดลีย์ (Edley, 1992, p. 258) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่น

เซ็ง (Cheng, 1996, p. 175) ได้ให้ความหมายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า หมายถึง การดำเนินงานหรือการบริหารจัดการโดยกลุ่มบุคคลซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมนั้นๆ การบริหารโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน ฯลฯ ซึ่งมารวมตัวเป็นคณะกรรมการโรงเรียน ได้มีโอกาสร่วมจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิผลสูงขึ้น

สรุปได้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ หรือร่วมดำเนินงาน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ทั้งในด้านกระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงาน การจัดบุคลากร ในการดำเนินงานร่วมกัน และผลการดำเนินงานก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งในระบบโรงเรียนประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในท้องถิ่น

2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา

นิวัฒน์ วงษ์ชะอุ่ม (2536, หน้า 14) กล่าวว่าครู ผู้ปกครองและชุมชนในท้องถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันในการดำเนินงานดูแลจัดการศึกษาของ

โรงเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่าง บ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็น ศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม และเป็นตัวนำในการนำความเจริญมาสู่ชุมชน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่นในชุมชน เป็นแนวทาง ในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชนและเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 183) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถาบัน หนึ่งของสังคมที่มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเพราะ โดยหลักการของการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ร่วมงาน เพราะงานพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายซึ่งได้แก่ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ในท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย กับการจัดการศึกษา การเกี่ยวข้องสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้ร่วมงาน จะช่วยให้เกิดการร่วมแรง ร่วมใจในการทำงานทั้งยังเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันให้มีชีวิตชีวาได้ทั้ง งานและน้ำใจ

อุทัย บุญประเสริฐ (2544, หน้า 22) ได้กล่าวถึงพันธกิจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับโรงเรียนที่ประกาศโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

1. ผู้บริหาร ต้องเปิดใจกว้าง สร้างทางถูก ผูกใจครู รู้ใจนักเรียน เพียรดึงชุมชน
2. ครู ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล อัดวิสัยกลยามิตรประกอบกิจด้วยวิธีหลากหลาย มุ่งหมายผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. นักเรียนของโรงเรียน ต้องเป็นผู้ที่ เก่ง ดี และมีสุข
4. ชุมชน และผู้ปกครอง ต้องร่วมแรงร่วมใจ ให้ข้อคิด นิมนต์ปัจจัย สานสายใย ผูกพัน

สุรพล พุฒคำ (2544, หน้า 36 – 38) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ที่ มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษา เลือกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับ สถาบันการศึกษา ซึ่งต้องมององค์ประกอบที่สำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ

1. เกณฑ์ที่นักเรียนและผู้ปกครองใช้ประเมินสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเลือกสถาบันที่ ดีที่สุด มีเกณฑ์ได้แก่ มูลค่าเพิ่มที่นิสิตนักศึกษาได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ คณาจารย์ เกียรติภูมิ ทำเลที่ตั้งสถาบัน ความหลากหลายของหลักสูตร และค่าเล่าเรียน
2. เกณฑ์ที่ผู้ใช้บัณฑิตประเมินสถาบันเพื่อเลือกบัณฑิตที่ดีที่สุด ได้แก่ ตัวบัณฑิต และหลักสูตรที่บัณฑิตเรียนมา
3. เกณฑ์ที่ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาใช้ประเมิน สำหรับปรับปรุงสถาบันของดนมมี 5 เกณฑ์ ได้แก่ คุณภาพของอาจารย์ คุณภาพของหลักสูตร คุณภาพของนักศึกษาใหม่ สิ่งอำนวยความสะดวก และคุณภาพการบริหาร

อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 25 - 29) ได้กล่าวไว้ว่า การกระจายอำนาจการบริหาร จากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาตามแนวการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษานั้นมุ่งกระจาย อำนาจการตัดสินใจไปให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มากที่สุดให้ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษาในฐานะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ของโรงเรียนโดยตรงเป็นแนวคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปเปิด โอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้มีการบริหารในรูปคณะกรรมการโรงเรียนโดยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดและมีส่วน เกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุดตามลักษณะงานในหน้าที่และลักษณะอื่นๆ คือ

1. โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียน ครู และผู้บริหาร มาอยู่รวมกันทุกคนมีสิทธิในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียน
2. การตัดสินใจโดยมีส่วนร่วมจากครู และผู้ปกครองนักเรียน
3. บริหารงบประมาณด้วยตนเองได้ตรงตามความต้องการแก้ปัญหาได้ทันการ และเพิ่มแหล่งทรัพยากรการศึกษา
4. การพัฒนาเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเอง เพื่อพัฒนาโรงเรียน ครู และนักเรียนโดย มุ่งเน้นการแก้ปัญหา
5. ผู้บริหารเป็นผู้กระตุ้นและประสานงานให้บุคลากรปฏิบัติ พร้อมทั้งเป็นผู้พัฒนา ทรัพยากร มีความรู้ มีเทคนิคการบริหารทันสมัย พัฒนาการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ใจกว้าง รับความคิดเห็นของทุกคน
6. บทบาทของครู เป็นผู้ร่วมงาน ผู้ตัดสินใจและผู้ริเริ่ม
7. บทบาทของผู้ปกครอง เป็นผู้รับบริการเชิงคุณภาพ เป็นผู้ที่มีส่วนร่วม และให้ ความร่วมมือ เป็นผู้สนับสนุนโรงเรียน
8. การร่วมงาน เน้นการทำงานเป็นทีมเปิดกว้างและร่วมมือมีฉันทามติบรรยากาศ องค์กรเป็นแบบความร่วมมือ
9. การประเมินผลเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับปรุง

นอกจากนี้ อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 75 - 77) ยังได้กล่าวถึงกรอบแนวคิด หลักในการบริหารและจัดการศึกษาโดยเน้นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาด้านแนวทาง ปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีดังนี้

1. รัฐเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้หน่วยงานระดับเขต และโรงเรียนมีภาวะผู้นำทาง การศึกษามากขึ้น ทำหน้าที่ประสานงานให้การปฏิบัติสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. ระดับท้องถิ่น เขตการศึกษาและศึกษานิเทศก์เขตเป็นผู้สนับสนุน และส่งเสริมให้ โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพด้วยตนเองได้
3. ในระดับโรงเรียน ครูใหญ่มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้การสนับสนุน

และเป็นผู้นำในการจัดองค์การและการปกครองเป็นผู้ประสานงานให้กิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ส่วนครูนั้นนอกจากเป็นผู้รับผิดชอบด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนแล้ว ยังต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติและการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของโรงเรียนด้วย สำหรับนักเรียน จะมีสิทธิในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและบริการต่างๆ ที่นักเรียนต้องการ

4. ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในการจัดการศึกษา โดยเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการของโรงเรียน และการจัดการศึกษาต้องเน้นความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนด้วย

เอ็ดลีย์ (Edley, 1992, p. 260) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารงานโรงเรียนว่า เป็นการบริหารโดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งผู้มีอำนาจตัดสินใจในระดับโรงเรียนไม่ได้มีแค่เพียงผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังมีตัวแทนคณะครูและผู้บริหารร่วมอยู่ด้วยคณะบุคคลเหล่านี้มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กำหนดการและตารางเวลาต่างๆ การควบคุมวินัยนักเรียน งานบุคลากรและงบประมาณ

จากแนวความคิดที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพราะในการทำงานบริหารจัดการต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และประชาชนในท้องถิ่น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน โดยโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้มีการบริหารในรูปคณะกรรมการโรงเรียนโดยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดและมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด

3. องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547, หน้า 9) กล่าวว่า ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกฎกระทรวง กำหนดจำนวนคณะกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการ และกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2546 โดยกำหนดจำนวนกรรมการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 9 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- ประธานกรรมการ
- กรรมการที่เป็นผู้ปกครอง จำนวน 1 คน
- กรรมการที่เป็นผู้แทนครู จำนวน 1 คน
- กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน
- กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน
- กรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน

- กรรมการที่เป็นผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และผู้แทนองค์กรศาสนา ในพื้นที่จำนวน 1 รูป หรือ 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 2 รูป หรือ 2 คนสำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก และจำนวน 6 คน สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่
- ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นกรรมการและเลขานุการ

จากการศึกษางานเกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะกรรมการที่ร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา การบริหารโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องมีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารของโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี โรงเรียนต้องดำเนินการสรรหาผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ ซึ่งอาจจะเป็นคนในชุมชน เป็นผู้นำในชุมชน หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่างๆ ในการเลือกสรรนั้นต้องเป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้แต่งตั้ง

4. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน

วาด หนูมา (2540, หน้า 31) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษาไว้ว่า กรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการศึกษา เพราะว่ากรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ใกล้ชิดกับชาวบ้าน เป็นตัวแทนของชุมชน ในการอยู่ร่วมพัฒนาโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การร่วมวางแผน กำหนดนโยบายของโรงเรียน ร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในรูปแบบของการสนับสนุน ร่วมประเมินผลการปฏิบัติงานโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยประสานความสัมพันธ์ เสนอแนะ นำทรัพยากรท้องถิ่นช่วยพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนให้โรงเรียนก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน โรงเรียนจึงควรเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานด้านกรรมการสถานศึกษาให้กรรมการสถานศึกษาได้พัฒนา เช่น การประชุมสัมมนา พาไปทัศนศึกษา ทำให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และสถาปนพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2541, หน้า 21) กล่าวว่า งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง งานที่โรงเรียนต้องดำเนินการ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2541 ซึ่งกำหนดขอบข่ายดังนี้คือ

1. การสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบของราชการ
2. การจัดอบรมสัมมนา โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน
3. การจัดประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ตามระเบียบที่กำหนด

4. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบและให้ความเห็นชอบ

5. จัดทำแผนการบริหารงบประมาณให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบและให้มีส่วนร่วมให้คำแนะนำ ปรีกษา เสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน

6. วางแผนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแสวงหาการให้การสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ วิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน

7. รายงานความก้าวหน้า ผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 31-41) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษานั้นพื้นฐานดังนี้

1. เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา
2. เสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. สรุปผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
4. เสนอเพื่อขอความเห็นชอบสาระหลักสูตร ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น
5. จัดทำปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี
6. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อให้เด็กได้เรียนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ
7. จัดให้เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียน
8. เสนอให้คณะกรรมการได้มีส่วนร่วม ในการดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา คือ การบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
9. ร่วมวางแผนในการดำเนินงาน กับคณะกรรมการสถานศึกษา ในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
10. จัดหาวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ วิชาชีพชุมชน และท้องถิ่น
11. จัดทำสรุปผลการดำเนินงานประจำปี เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับทราบและเห็นชอบให้รายงานต่อสาธารณชน
12. ประสานความร่วมมือในการดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาที่ปรึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 42) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาโดยตำแหน่ง

2. ดำเนินการสรรหากรรมการสถานศึกษาจากกลุ่มบุคคลต่างๆ ตามระเบียบ (ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิ)

3. ดำเนินการร่วมกับผู้แทนจากกลุ่มบุคคล ที่ได้รับคัดเลือกตามข้อ 2 เสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 8 คน แล้วคัดเลือกให้เหลือกึ่งหนึ่ง

4. ดำเนินการร่วมกับผู้แทนที่ได้คัดเลือกตาม ข้อ 2 และข้อ 3 คัดเลือกประธานจากผู้แทนตามระเบียบ ฯ

5. จัดทำคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการสถานศึกษา และนำเสนอให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอลงนามแต่งตั้ง

6. ดำเนินการให้มีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละครั้งและรายงานการประชุมต่อหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

7. ดำเนินการสรรหากรรมการทดแทนและนำรายชื่อเสนอหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมื่อครบกำหนด 2 ปี ตามระเบียบ

กรมวิชาการ (2544, หน้า 55) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปี เห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น แต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ สนับสนุน ส่งเสริมด้านวิชาการ ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2544, หน้า 125) กล่าวว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจหน้าที่กำกับ และสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ให้ความเห็นชอบนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน
3. ให้ความเห็นชอบในการขอจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป และเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา
4. ส่งเสริมการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นของสถานศึกษา
5. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และส่งเสริมให้มีการดูแลบำรุงรักษา พัฒนาใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น
6. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประเมินผลคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกของสถานศึกษา
7. ประสานและส่งเสริมความสัมพันธ์ในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น
8. ให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในกิจการที่เกี่ยวข้อง

สถานศึกษา

9. มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของ
ผู้บริหารสถานศึกษา

10. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่ได้รับมอบหมาย
จากปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมแห่งชาติ เลขาธิการ
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการอุดมศึกษา เลขาธิการ
คณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

11. แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานใดๆ ตามที่
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรีมอบหมาย
กระทรวงศึกษาธิการ (2547, หน้า 13 – 16) ได้เสนอบทบาทหน้าที่ของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้
สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและ
ท้องถิ่น

1.2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ
สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา
คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 รับทราบและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการ
ตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ด้านงบประมาณ

2.1 ให้ความเห็นชอบ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่าย
งบประมาณของสถานศึกษา

2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ
และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินและการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ตามที่กฎหมาย หรือระเบียบที่กำหนด

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทาง
การศึกษากำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

4.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย

แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

4.2 รับผิดชอบต่อให้เห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนา คุณภาพการศึกษาและกิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น และ รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด

4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริม ความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น

4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษางานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ว่าเป็นงาน ที่โรงเรียนต้องดำเนินการ ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ดังนี้คือ

1. การสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบของ ราชการ
2. การจัดอบรมสัมมนา โดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาโรงเรียน
3. การจัดประชุมอย่างน้อยปีละ 4 ครั้ง ตามระเบียบที่กำหนด
4. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบและให้ ความเห็นชอบ
5. จัดทำแผนการบริหารงบประมาณให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบและ ให้มีส่วนร่วมให้คำแนะนำ ปรึกษา เสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน
6. วางแผนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแสวงหาการให้การสนับสนุน

ด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ วิทยาการภูมิปัญญาท้องถิ่นจากชุมชน

7. รายงานความก้าวหน้า ผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ

5. บทบาทของครูต่อการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 26) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูที่มีต่อการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำเป็นต้องมีคุณลักษณะของครูยุคใหม่ เพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนค้นพบตนเองและเรียนรู้ได้ตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจมีศักยภาพตามความสามารถของตนเองดังนี้

1. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
2. ให้มีความรักชาติ มีความสามัคคี ความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซาบซึ้งผลงานดีเด่นของไทย รู้จักธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชและรู้จักแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ดีงามของชาติ
3. ส่งเสริมให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจ และมีคุณสมบัติต่างๆอันพึงประสงค์ของสังคมไทย
4. ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์และแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ
5. เสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ประเทศ และในประชาคมโลก
6. ให้เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน เห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบทั้งตระหนักถึงการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2544, หน้า 1-6) ได้กล่าวถึง ครูอาชีพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ไว้ว่า ครูเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านความดี มีปัญญา มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นไทยและสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพและอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ครูจึงจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์แบบ สร้างความมั่นใจให้สังคมยอมรับว่าครูอาชีพเป็นสถาบันวิชาชีพชั้นสูง ครูต้องปรับตนเองเพื่อเข้าสู่ครูอาชีพโดยมีภาระงานดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับข้อมูลตนเองและชุมชน รวมทั้งสามารถพัฒนาสาระเพิ่มเติมได้ เช่น

1.1 ร่วมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลชุมชนทุกด้าน

1.2 ร่วมกำหนดโครงสร้างหลักสูตร โดยเฉพาะการกำหนดเวลา

1.3 ใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะกลุ่มสาระที่มีความถนัดมากที่สุด ร่วมมือกันกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

1.4 รวมครูที่รับผิดชอบการสอนชั้นเดียวกันออกแบบหลักสูตรชั้น / ปี

1.5 ออกแบบการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นแผนการเรียนรู้รายคาบ / ชั่วโมง

1.6 ร่วมกำหนด ระบบ วิธีการ และเกณฑ์ การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

2. การพัฒนาการสอน ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างรอบด้าน ดังนี้

2.1 เป็นครูภาษาไทย ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นเครื่องมือสื่อสารแสวงหาความรู้ ครูทุกคนต้องเป็นครูภาษาไทย ดูแลการพัฒนาการด้านภาษา

2.2 เป็นครูแนะแนว ครูต้องรู้จักผู้เรียนค้นหาวิธีการเรียนรู้ที่นักเรียนถนัดเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ

2.3 เป็นครูหน้าที่ พลเมือง ศิลธรรม การจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูต้องสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2.4 เป็นครูวัดผล การเรียนการสอนต้องควบคุมการประเมินตามสภาพจริง เพราะจะเป็นผลดีในการดูแลพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องผู้เรียนได้รับการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาการเรียนรู้ทันเพื่อน ครบถ้วนทุกผลการเรียนรู้

2.5 เป็นครูวิจัย คือ การประเมินตนเองนั้นเองว่าการสอนบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ ควรต้องปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอะไร อย่างไร

2.6 ครูอาชีพต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอนหน่วยการเรียนรู้ใดหรือรายวิชาใดต้องศึกษาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อครูสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้อย่างมั่นใจ และสามารถนำคำตอบผิดของผู้เรียนมาตั้งคำถามใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบได้เองเป็นการกระตุ้นกระบวนการคิดและการสรุปองค์ความรู้ที่ดี และนอกจากนั้นครูยังสามารถตรวจสอบผลงานผู้เรียนที่มีวิธีการหลากหลายแตกต่างกันได้อย่างมั่นใจ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นคนดีคนเก่ง มีสุขภาพกายแข็งแรง มีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความเป็นไทย และสามารถพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

การบริหารโรงเรียน

1. ความหมายของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียน คุณครูอาจารย์ บุคลากรตลอดจนประชาชนในชุมชนที่จะต้องร่วมกันดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตาม เป้าหมายเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ประธาน หอมพูล (2536, หน้า 8) ได้ให้ความหมายการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมซึ่ง ประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ประกอบ บุญญาพวงศ์ (2539, หน้า 18) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนหมายถึง ความพยายามในการดำเนินงานของคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งระบบ โรงเรียนอันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม เจตคติที่พึงปรารถนาที่สังคมต้องการ

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541, หน้า 16) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน ก็คือ การดำเนิน กิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

อุตร ชัดเกล้า (2543, หน้า 7) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนิน กิจกรรมของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา โดยใช้ ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชน และประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม และคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และประเทศชาติ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 30) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมด้านการบริหารและการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียน เพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการด้านการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยยึดหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการบริหาร

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวถึง การบริหารโรงเรียนไว้นั้น พอสรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคล หลายฝ่ายที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน อันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมให้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่พึงปรารถนาที่สังคม ต้องการ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้น ให้ผู้เรียน เป็นคน ดี เก่ง และมีความสุข

2. ความสำคัญและความจำเป็นของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินการจัดบริการเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน อันได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร แบบเรียน อุปกรณ์ กิจกรรม บริการต่างๆ งานบริหารโรงเรียนนั้นตามปกติผู้บริหารมักจะจัดรูปงานในลักษณะที่คล้ายคลึงกันหรือถ้าจะมีการจำแนกประเภทแตกต่างกันออกไปบ้างก็ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ลักษณะของงาน และความคิดเห็นของผู้บริหารแต่ละคน

จากการที่โรงเรียนมีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่น ทำให้กล่าวได้ว่า นอกจากเป็นสถาบันการศึกษาแล้ว โรงเรียนยังมีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมระดับท้องถิ่น อีกด้วย ดังนั้นในการบริหารโรงเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน

ภิญโญ สาธร (2539, หน้า 193-195) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของสังคมอยู่เสมอ การจัดระบบการบริหารโรงเรียนปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับโรงเรียน มีหลักการทั่วไปที่ควรยึดเป็นมโนทัศน์ 10 ประการ ดังนี้คือ

1. ครูต้องมีโอกาสรู้จักเด็กที่ตนสอนอย่างทั่วถึงทุกคนและครูจะต้องทราบความจำเป็นหรือความต้องการ ปัญหา ข้อจำกัด และความสามารถเฉพาะตนของเด็กแต่ละคนที่ครูสอนด้วย
2. การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือระดับโรงเรียนจะต้องยึดหลักการว่าเด็กทุกคนจะมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเข้าโรงเรียนได้ และมีโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียน
3. การจัดโรงเรียนต้องให้เหมาะสมกับปรัชญา วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษา
4. การจัดโรงเรียนต้องยึดหลักการว่า จะทำให้เด็กทุกคนในโรงเรียนอยู่ในโรงเรียนได้ด้วยความสนใจเหมือนอยู่กับบ้านของตนเอง
5. การจัดโรงเรียนจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย และควรมีการฝึกอบรมให้มีความรู้สึกนึกคิด และความนิยมในวิถีทางของประชาธิปไตย
6. การจัดโรงเรียน ให้โอกาสเด็กได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาทุกวิชาผสมผสานกัน
7. การบริหารโรงเรียนยึดหลักการสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ให้ครูระลึกอยู่เสมอว่าครูมีหน้าที่ส่งเสริมและช่วยเหลือให้เด็กทุกคน ได้พัฒนาเติบโตในทุกๆ ด้าน พร้อมๆ กัน
8. การจัดโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้มีความคล่องตัว เพื่อเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขได้เสมอ
9. การจัดเด็กเข้าชั้นหรือการแบ่งหมู่ แบ่งกลุ่มนักเรียนต้องเคารพคตินิยมของไทยที่ว่าเด็กทุกคนมีความสำคัญทัดเทียมกัน มีฐานะเป็นพลเมืองไทยด้วยกัน

10. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ทั้งหมดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพจริง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 42) ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาว่า โรงเรียนทันสมัย สร้างวิสัยทัศน์ครุมุ่งสู่มาตรฐาน สานความร่วมมือ ด้วยการกำหนดแผน 8 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2542 - 2544) โดยมีข้อที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในนโยบายข้อ (2) ว่าให้ส่งเสริมผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (6) ให้มีการประสานความร่วมมือกับส่วนราชการ ชุมชน และเอกชนในลักษณะเครือข่ายการปฏิบัติงาน และ (7) ร่วมกันประสานความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองดูแลนักเรียนให้มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุปราศจากสารเสพติดอบายมุข

กรมวิชาการ (2540, หน้า 4-21) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนกับร่วมกับชุมชนในมาตรฐานที่ 5 (ด้านปัจจัยนำเข้า) ผู้ปกครอง ชุมชน ในการสนับสนุนร่วมมือจัดการศึกษา พัฒนาการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษา ในตัวบ่งชี้ข้อ (1) ว่ามีองค์กรต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนที่ช่วยกันสนับสนุนสถานศึกษา (2) มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองชุมชนและสถานศึกษา และ (3) มีการให้บริการ และเปลี่ยนแปลงกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 9) เห็นความสำคัญของชุมชน ได้กำหนดนโยบายและแผนดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนไว้ในแผนยุทธศาสตร์ 10 ประการ ข้อ (6) เรื่องการมีส่วนร่วม ว่าโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น และข้อ (7) เรื่อง การระดมทรัพยากรการศึกษาว่าโรงเรียนควรประสานความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและ เอกชนมาใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) กลยุทธ์แผนงานที่ 3 ได้ปรับระบบบริหารการศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเครือข่ายผู้ปกครองและรูปแบบอื่น ๆ (กรมสามัญศึกษา, 2545, หน้า 35)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการบริหารโรงเรียนให้มีคุณภาพ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. เพื่อให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการใช้ทรัพยากรของชุมชน เพื่อการศึกษา

3. เพื่อให้โรงเรียนได้รับความสนับสนุน และช่วยเหลือจากชุมชนในด้านภูมิปัญญาไทย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. เพื่อสร้างเครือข่ายทางการศึกษาให้กว้างขวางและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย

5. เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกคนในชุมชน

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการบริหารโรงเรียน วัณนั้นพอสรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียนมีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเป้าหมายและความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชนอยู่เสมอเพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมวิชาการต่างๆ โรงเรียนต้องให้ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีความเข้าใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน และยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ประชาชนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

3. แนวคิดและขอบข่ายความต้องการการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

วินัย บุญศาสตร์ (2535, หน้า 13) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนไว้ 6 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

อมรชัย ดันติเมธ (2537, หน้า 30) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนไว้ 6 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักเรียน งานบริหารธุรการและการเงิน งานบริหารงานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2538, หน้า 100) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนไว้ 7 ด้าน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักเรียน บริหารด้านความสัมพันธ์กับชุมชน งานบริหารการเงิน งานบริหารอาคารสถานที่ และงานบริหารในหน้าที่ทั่วไป

เบญจมา แสงมลิ (2539, หน้า 344) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนไว้ 5 ด้าน คือ งานวิชาการ งานธุรการและการเงิน งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ และงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วีรยศ เทียมเงิน (2539, หน้า 11) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนไว้ 6 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานกิจการนักเรียน และการบริหารการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 56) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารโรงเรียนไว้ 5 ด้าน คือ งานวิชาการ งานการเงิน พัสดุและครุภัณฑ์ งานอาคารสถานที่ งานกิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32-73) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน ไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารงานโรงเรียน มีขอบข่ายการดำเนินการ คือ การบริหารงานวิชาการ งานบริหารบุคลากร งานบริหารกิจการนักเรียน งานบริหารธุรการและการเงิน งานบริหารงานอาคารสถานที่ และงานบริหารการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ในการศึกษาความต้องการในการพัฒนางานบริหารโรงเรียน ของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดการบริหารโรงเรียนรูปแบบใหม่ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32-73) ได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูล เพื่อขยายความแต่ละด้านให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

3.1 งานวิชาการ

3.1.1 ความหมายงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 391) ได้ให้ความหมายไว้ว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีให้เหมาะสมกับเป้าหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) อย่างมีประสิทธิภาพ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 2) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน คุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียน และตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การกำหนดนโยบายการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ยวดี กังสดาล (2545, หน้า 67) ได้กล่าวถึงงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียน เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัจจุบันงานวิชาการยังหมายรวมถึงการอบรม ศิลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข ความพอใจตามอัตภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32 – 38) กล่าวว่างานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด อันได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็นต่อ

การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและรวมถึงการอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของนักเรียน เพื่อให้เป็นคนดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 76) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการวางแผน การพัฒนาและการปรับปรุงเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งในด้านเนื้อหาสาระของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เพื่อให้ได้ผลดี มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ของชุมชน และมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและมีมาตรฐานในทุกระดับการศึกษา

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

3.1.2 แนวคิดความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ (2544, หน้า 11) กล่าวถึง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ไว้ว่า โรงเรียนเป็นสถาบันที่อยู่ในชุมชน โดยส่วนใหญ่นักเรียนเป็นคนที่อยู่ในชุมชน บิดา มารดา ผู้ปกครองก็อยู่ในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของประชาชนทุกคน ที่จะต้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน จะทำให้โรงเรียนได้ทราบถึงข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ที่จะนำมาพัฒนา ปรับปรุงเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

ปัญญา แก้วก้อย (2545, หน้า 17) ได้กล่าวถึง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนว่า ประชาชนในชุมชนทุกคนมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกับผู้บริหารและครูในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้บุตรหลานของตนมีความรู้ มีความสามารถ ทั้งนี้เพราะ งานวิชาการ ถือเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของการพัฒนาผู้เรียน โดยทั่วไปงานวิชาการจะประกอบด้วยการศึกษา ปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาในร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 33) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ จะช่วยทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ สำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจให้การบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

จากที่นักการศึกษากล่าวมา สรุปได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เป็นความต้องการของชุมชน ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่ส่งบุตรหลานของตนเข้ามารับการศึกษาในโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในชุมชน ทั้งนี้เพื่อต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมรับรู้รับทราบถึงแนวทาง นโยบายของโรงเรียนที่จะพัฒนาบุตรหลานของตน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถ ทัดเทียมกับโรงเรียนในเมือง สิ่งที่ประชาชนในชุมชนทุกคนต้องการและเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน โดยประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนด

3.1.3 ขอบข่ายความต้องการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 37) ได้กำหนดขอบข่ายของการมีส่วนร่วมในงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาที่ประชาชนหรือผู้ปกครองสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการไว้ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการเรียนการสอน
3. งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
4. งานวัดผลแลประเมินผล
5. งานห้องสมุด
6. งานนิเทศภายใน
7. งานประชุมอบรมทางวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า127) ได้กำหนดขอบข่ายของมีส่วนร่วมในงานวิชาการว่าประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ล่วงหน้า

2. การจัดทำเนื้องานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดตารางสอนการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดเอกสารแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน

3. การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด

4. การวัดและการประเมินผล เป็นกระบวนการที่จำเป็นในการจัดการเรียนการสอน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545, หน้า 20) กำหนดขอบข่ายงานด้านวิชาการที่ชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงาน ไว้ 6 ประการดังนี้

1. งานการวางแผนปฏิบัติงาน โครงการ ด้านวิชาการ
2. งานการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น
3. งานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. งานพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการสอน
5. งานการติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงการเรียนการสอน
6. งานวัดและประเมินผล

ยุวดี กังสตาล (2545, หน้า 68) กำหนดขอบข่ายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. งานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและภูมิปัญญาไทย
2. งานด้านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับเรียนการสอน
3. งานด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน
4. งานด้านการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล
5. งานด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 32-38) ได้กำหนดขอบข่ายของการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา

9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั

องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

คิมบร็อก, และ นันเนอร์รี่ (Kimbrough, & Nunnery, 1988, p. 58)

ได้กำหนดขอบข่ายของการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรประเภทต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดหาหลักสูตร และเอกสารหลักสูตรตลอดจนคู่มือการใช้หลักสูตรให้เพียงพอสำหรับปฏิบัติงานของคุณครู
2. งานการเรียนการสอน (การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน) ได้แก่ การจัดทำแผนการสอน และบันทึกการสอน ตลอดจนปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดบรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร จัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร สาธิตการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและประสบการณ์กับเพื่อนครู หรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ
3. งานประเมินผลครอบคลุมถึงการจัดให้มีการวัดผลประเมินผลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการตรวจสอบการทำสมุดประจำชั้น และสมุดประจำตัวนักเรียนของคุณครูทุกคนให้ถูกต้อง เรียบร้อยและเป็นปัจจุบันเสมอ
4. งานการจัดหาสื่อสนับสนุนโปรแกรมการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดหาสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานด้านการวางแผน กำหนดวิธี การดำเนินงาน ตลอดจนการส่งเสริมการสอน โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในงานวิชาการมีขอบข่ายการบริหารงาน ดังนี้คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

3.2 งานงบประมาณ

3.2.1 ความหมายงานงบประมาณ

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536, หน้า 45) กล่าวว่า งานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงานหรือองค์การ ในด้าน การจัดทำ งบประมาณรายรับ งบประมาณรายจ่าย ที่ใช้ในการบริหารหน่วยงานหรือองค์การ เพื่อให้ หน่วยงานหรือองค์การ สามารถดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วและมี ประสิทธิภาพ พร้อมด้วยรายการเงิน และสถิติต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการคำนวณขอตั้ง งบประมาณในปีต่อไป

จำรัส นองมาก (2537, หน้า 56) กล่าวว่างานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารงานการเงิน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การเบิกจ่าย การเก็บ รักษา การนำส่ง และการตรวจสอบ ซึ่งมีระเบียบให้ผู้รับผิดชอบต้องถือปฏิบัติ

กัลยา วิลาวรรณ (2539, หน้า 11) ได้สรุปงานงบประมาณไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับภารกิจ การวางแผน การจัดทำรายรับ รายจ่ายของหน่วยงาน และการจัดบริการอื่นๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหารงาน

ศุภวรรณ หรรษภิญโญ (2539, หน้า 10) กล่าวว่างานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวกับการเงินทุกประเภท ซึ่งมีรายรับ การจ่าย การเก็บรักษา และการบันทึกของการเงินในบัญชีทะเบียนต่างๆ และการเก็บรักษาสมุดบัญชีของโรงเรียน ซึ่ง ต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับและมติของคณะรัฐมนตรี

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 39-50) กล่าวว่า งานงบประมาณ หมายถึง งานที่โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่างๆ ของโรงเรียนให้สามารถ ดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือตามที่ต้องการงานบริหารงบประมาณในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือน ส่วนที่ประสานงานหรือคอยสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนด ด้วยความราบรื่น ซึ่งกำหนดขอบข่ายงานดังนี้คือ

จากแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า งานงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับการเงินทุกประเภทที่มีและใช้ในสถานศึกษา มีการรับ การจ่าย การเก็บรักษา และการบันทึกของการเงินในบัญชีทะเบียนต่างๆ ตลอดจนการกำกับ ควบคุม ดูแล และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและการบัญชีของโรงเรียน ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามที่ทางราชการกำหนดไว้

3.2.2 แนวคิดความต้องการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 201) ได้กล่าวถึง ความต้องการ มีส่วนร่วมในงานงบประมาณ ไว้ว่า สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ใน การบริหารงานด้านงบประมาณของสถานศึกษา ทั้งในด้านการวางแผนงาน ด้านการใช้ งบประมาณ รวมถึงการเตรียมแผนงานโครงการที่โรงเรียนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อความบริสุทธิ์

โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ถ้าโรงเรียนมีโครงการที่จำเป็นจะต้องดำเนินการแต่ยังขาดงบประมาณชุมชนก็จะได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 7 - 21)

กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ร่วมรับทราบข้อมูล ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ร่วมวางแผนในการบริหารจัดการกิจกรรม การเรียนการสอน ตลอดจนรายรับและการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน ทั้งนี้อาจดำเนินการ ในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนในชุมชน ของคนให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 45) กล่าวว่า โรงเรียนต้องร่วมมือ กับคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนในการกำหนดแผน การใช้จ่ายงบประมาณของ สถานศึกษา และดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีตามที่โรงเรียนกำหนด ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหาร งบประมาณมุ่งเน้นผลงาน

จากที่นักการศึกษา กล่าวมาสรุปได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมใน งานงบประมาณของโรงเรียนนั้น โรงเรียนต้องดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียน เพื่อนำผลที่ได้มา ร่วมกันหาแนวทาง และวิธีการในการปรับปรุงแก้ไข ในส่วนที่โรงเรียนบกพร่อง หรือยังไม่ ดำเนินการ โรงเรียนต้องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในชุมชน เพื่อเข้ามาเป็นผู้แทนของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารงานโรงเรียนร่วมกัน ในรูปของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน โดยร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับงบประมาณของโรงเรียน โดยยึด ตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใส บริสุทธิ์ และยุติธรรม กับผู้เรียน ในการที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการบริหารด้านการจัดการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

3.2.3 ขอบข่ายความต้องการมีส่วนร่วมในงานงบประมาณ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 201) ได้กำหนดขอบข่ายของ งานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานงบประมาณโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. งานการเงินบัญชีและงบประมาณ ได้แก่ งานการรับและ การเบิกจ่ายเงิน การจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การควบคุม และการตรวจสอบเกี่ยวกับ การเงิน การบัญชีของสถานศึกษารวมถึงการจัดทำงบประมาณประจำปี

2. งานสารบรรณ เป็นงานที่ติดต่อโต้ตอบทางสายลักษณะอักษร กับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งการติดต่อทางจดหมาย การใช้โทรศัพท์ โทรเลข ตลอดจนการเก็บ หลักฐานการติดต่อและประสานงานการติดต่อนั้น

3. งานเอกสารการพิมพ์ ได้แก่ การพิมพ์จดหมาย งานพิมพ์ หนังสือ ตลอดจนเอกสารในงานคำสอน ตำราเกี่ยวกับการเรียนการสอน การพิมพ์ข้อสอบ

4. งานพัสดุ เป็นงานที่เกี่ยวกับการจัดซื้อ ดูแลรักษา และ การเบิกจ่าย ควบคุมพัสดุ ครุภัณฑ์

5. งานทะเบียน เป็นงานทะเบียนนักเรียนนักศึกษา การลงทะเบียน การเพิ่มการถอนวิชา ตลอดจนการออกใบรับรองต่างๆ แก่นักเรียน

6. งานดูแลอาคารสถานที่ เป็นงานที่ดูแลรักษาอาคารสถานที่ ตลอดจนการซ่อมแซมอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยอยู่เสมอ

7. งานเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การติดต่อกับชุมชนหน่วยงานอื่นในนามของสถานศึกษา

8. งานด้านบุคลากร เป็นการจัดการดูแล รักษาผลประโยชน์สวัสดิการของบุคลากรในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (2546, หน้า 39 - 40) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณ โรงเรียน ไว้ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และการรายงานผล

การใช้เงิน และการประเมินผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 39-50) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน

และผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานงบประมาณโรงเรียน มีดังนี้ 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3.3. งานบุคคล

3.3.1 ความหมายของงานบุคคล

ธงชัย สันติวงษ์ (2539, หน้า 1) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรภายในองค์การ ตั้งแต่การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การปลดออก การไล่ออก การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรภายในองค์การ

เสนาะ ดิยาวี (2539, หน้า 8) ให้ความหมายของงานบุคคลว่าหมายถึง การบริหารงานทางด้านการวางแผน การจัดรูปงาน การอำนวยความสะดวกและการควบคุมหน้าที่ต่าง ๆ ทางด้านบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ของผู้ปฏิบัติงานทุกคนและสนองความต้องการของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่สุด

อิสรรัตน์ ศรีวัฒนา (2540, หน้า 172) กล่าวว่า งานบุคคล คือ การสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ โดยการจัดแผนฝึกอบรม และจัดอัตรากำลังคนให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กรในขณะเดียวกันก็พัฒนาบุคลากรที่มีอยู่แล้วให้มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์มากขึ้น เพื่อให้การทำงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

พยอมน วังศ์สารศรี (2540, หน้า 8) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่าง ๆ พิจารณาบุคคลที่อยู่ในสังคม เพื่อดำเนินการพิจารณาการสรรหา คัดเลือกบรรจุบุคคล

เขาวพา เตชะคุปต์ (2542, หน้า 80) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนนโยบายและโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับตัวบุคคล การคัดเลือกบุคคล การฝึกอบรม การกำหนดสิ่งตอบแทนต่างๆ การควบคุมอัตรากำลังการเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในหน่วยงาน

ดนัย เทียนพุฒ (2542, หน้า 134 -138) กล่าวว่างานบุคคล หมายถึง ความเพียรพยายามจัดการให้บุคคลในหน่วยงานทุกหน่วยงาน ทุกตำแหน่งในองค์กร สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2544, หน้า 112) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง การบริหารทรัพยากรที่เกี่ยวกับบุคคลตั้งแต่การแสวงหาบุคคล ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน การคัดเลือกและพัฒนาบุคลากร รวมทั้งขั้นตอนในการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

สุภาวรัตน์ รวดเร็ว (2544, หน้า 18) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับตัวบุคคลในหน่วยงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับความต้องการของหน่วยงาน รวมถึงการบำรุงรักษา ส่งเสริมสมรรถภาพและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ตลอดจนการให้พ้นจากงาน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเวศน์ มหารัตน์สกุล (2545, หน้า 153) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กิจกรรมงานที่เกิดจากการตกผลึกทางความคิดในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ เมื่อรู้ว่าจะทำอะไร(What) ซึ่งเป็นเรื่องของความคิด(เป็นเรื่องเนื้อหาสาระนั่นเอง)แต่เมื่อกำหนดเป็นลำดับขั้นตอนของกิจกรรมในอันที่จะบรรลุความคิดนั้น จำเป็นจะต้องรู้ว่าจะต้องทำอย่างไร(how to) ซึ่งเป็นเรื่องของกระบวนการทำงานที่มีทั้งในลักษณะข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เช่น ต้องการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ถือว่าเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ส่วนกระบวนการคือ ใช้วิธีการที่แจ่มทำให้ความเข้าใจแก่พนักงานหรือสหภาพแรงงาน ลักษณะงานเช่นนี้เป็นเรื่องความคิดและศิลปะ ส่วนกระบวนการที่เป็นเชิงปริมาณ เช่น วิธีการจ่ายเงินเดือนให้ถูกต้อง วิธีประมาณการงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร วิธีการจ่ายค่าปฏิบัติงานล่วงเวลา เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 51-63) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่ผู้บริหารได้ใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการพิจารณาบุคคลเพื่อสรรหาบรรจุแต่งตั้ง ให้บุคคลที่มีความสามารถ มีความเหมาะสมเข้ามาทำงานในหน่วยงานและขณะปฏิบัติงานก็ได้มีการดำเนินการในการจัดทำประวัติการพัฒนาและการบำรุงรักษาบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งการให้ผู้ที่พ้นจากการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

จากที่นักการศึกษา กล่าวว่า สรุปได้ว่า งานบุคคล หมายถึงการบริหารทรัพยากรที่เกี่ยวกับบุคคล ตั้งแต่การเสาะแสวงหาบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน การคัดเลือกและการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งขั้นตอนในการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

3.3.2 แนวคิดความต้องการมีส่วนร่วมในงานบุคคล

เสนาะ ตีแยว (2539, หน้า 14 – 18) ได้กล่าวถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลไว้ว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน ในรูปของคณะกรรมการโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมพิจารณาและคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษา ร่วมคิด ร่วมประเมิน เพื่อให้ได้บุคลากรที่ดี มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นต้นแบบที่ดีแก่บุตรหลานของตน การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะคนถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กิจกรรมทุกอย่างประสบความสำเร็จด้วยดี ในสมัยก่อนผู้บริหารไม่เคยสนใจหรือให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล รวมถึงองค์กรขนาดเล็กไม่เคยจัดให้มีแผนกบริหารงานบุคคล เพราะเห็นว่างานบุคคลเป็นงานง่าย ไม่มีปัญหาจึงต่างมุ่งให้ความสนใจด้านเทคนิคหรือวิธีการทำงานมากกว่า เพราะคิดว่าการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต้องอาศัยเครื่องจักรที่ทันสมัยอย่างเดียว จนต่อมาเมื่อเกิดปัญหาในการทำงานขึ้นทั้งๆ ที่มีเครื่องมือ และเทคนิควิธีการทางเทคโนโลยีอย่างดีช่วยในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจึงคิดทบทวนในสิ่งที่เกิดขึ้น ว่าจะต้องมีปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเครื่องมือเหล่านั้น ด้วยเหตุผลพบว่า ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อองค์กรหรือสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงานเป็นอย่างมาก องค์กรการหรือหน่วยงานใดที่ให้ความเอาใจใส่ต่อคน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโดยกลุ่มบุคคล ผลผลิตขององค์กรนั้นจะเพิ่มขึ้น เพราะได้คนทำงานมีประสิทธิภาพ ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต จากการผลิตขนาดเล็กภายในครอบครัวมาเป็นระบบการผลิตในโรงงานที่มีขนาดใหญ่ และมีคนร่วมกันทำงานเป็นจำนวนมาก ความสำคัญของการบริหารงานบุคคลเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้ การแข่งขันกันมากขึ้น เกิดจากกฎเกณฑ์ และข้อกำหนดของรัฐ ความซับซ้อนทางด้านเทคโนโลยี พลังของสภาพแรงงาน องค์กรมีความซับซ้อนมากขึ้น บทบาทของฝ่ายบริหารเปลี่ยนไปจากเดิม และความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์มีมากขึ้น

วิรัช นิภาวรรณ (2544, หน้า 27-32) ได้กล่าวถึงความต้องการมีส่วนร่วมในงานบุคคล ไว้ว่า ประชาชนทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้กับผู้เรียน การคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ มีความสามารถ จะช่วยให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญ เป็นการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์กรหรือในหน่วยงาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล โดยจัดตั้งเป็นรูปในของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ระบบในการบริหารงานบุคคลมีความคล่องตัว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

เกียรติศักดิ์ วงศ์กุลสุวรรณ (2545, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในงานบุคคล ไว้ว่า การบริหารงานบุคคลถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำงานให้ดำเนินไปประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวก็ได้ เพราะบุคคลเป็นผู้ใช้ทรัพยากรในการบริหารต่างๆ เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ถ้าหน่วยงานใดมีบุคลากรที่มีคุณภาพ และสามารถธำรงรักษาไว้ได้นานที่สุด และทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารหน่วยงาน หน่วยงานนั้นก็จะเป็หน่วยงานที่มีประสิทธิภาพและมีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต แต่ทั้งนี้โรงเรียนควรสรรหาคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ทราบถึงสภาพปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่โรงเรียนกำลังประสบอยู่ในหลายๆ มุมมอง และช่วยกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากความสำคัญที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล เป็นความต้องการของกลุ่มชุมชนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับโรงเรียน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร กำหนดแผนการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดบุคลากรของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนในทุกๆ ด้านประสบความสำเร็จด้วยดี ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับงานดังกล่าว เพราะจะช่วยทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความสามัคคีในการปฏิบัติงาน พนักงานและบุคลากรเข้าใจในงานของตน เข้าใจองค์การ ทำให้พนักงานและบุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3.3.3 ขอบข่ายความต้องการมีส่วนร่วมในงานบุคคล

อมรดา บุญช่วย (2540, หน้า 223) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานบุคคล ออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การแสวงหาบุคลากรการเลือกสรรบุคคลเข้ามาทำงานเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าเลือกได้คนดีก็นับว่าดีไป ถ้าได้คนไม่ดีหรือทำงานไม่เป็น ไม่มีความรู้พอที่จะทำงานหรือไม่สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กร ฉะนั้นในการสรรหาบุคคลเข้ามาทำงานในโรงเรียนควรมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 1.1 เลือกคนดี

- 1.2 เลือกคนที่เหมาะกับงาน

2. การบำรุงรักษาบุคลากร เมื่อได้บุคลากรมาแล้วก็ต้องบำรุงรักษาให้บุคลากรอยู่ในโรงเรียนให้นานที่สุดและตลอดเวลาที่อยู่ก็ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด การที่คนจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจหลายอย่าง เช่น

- 2.1 สิ่งจูงใจเป็นวัตถุ ได้แก่ เงินและสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

- 2.2 สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาส เช่น โอกาสที่จะมีชื่อเสียงดีเด่น เกียรติยศ มีอำนาจ ได้ตำแหน่งสูงขึ้น

2.3 สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานซึ่งอาศัยวัตถุประสงค์เป็นหลักเช่นให้ที่นั้งทำงานดีมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น พัดลม พิมพ์ติด เป็นส่วนตัว

2.4 สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานซึ่งไม่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เช่น บรรยากาศในโรงเรียนน่าอยู่ ทุกคนมีฐานะเท่าเทียมกันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา

2.5 ควรจูงใจสร้างความรู้สึกให้เกิดกับครูทั้งหลายว่า คนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนเช่น ช่วยกันแก้ไขสถานการณ์สำคัญต่างๆ ของโรงเรียนมีความสำนึกว่าตนเองมีส่วนรับผิดชอบ และเป็นเจ้าของโรงเรียนด้วย ถ้าโรงเรียนเกิดความเสียหายขึ้นก็กระทบกระเทือนมาถึงตนด้วย

2.6 การสร้างขวัญที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงานให้เกิดความรู้สึกว่าอยู่ในโรงเรียนด้วยความอบอุ่น ได้รับความยุติธรรม มีความสนุกเพลิดเพลินอยู่กับงานรู้สึกว่ามีอนาคตแจ่มใส

3. การพัฒนาบุคลากร คือ กรรมวิธีในอันที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความรู้ ความชำนาญ และทำที่ต่าง ๆ

4. การให้พ้นจากงาน การให้บุคลากรที่ทำงานไม่ได้ผล ขาดประสิทธิภาพในการปรับปรุงการตนเอง ให้พ้นจากหน้าที่ไปเป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับในต่างประเทศ แต่ในสังคมไทยเป็นเรื่องยากสลับซับซ้อนมาก ยิ่งเป็นข้าราชการด้วยแล้วเมื่อไม่มีความผิดอะไรก็จะให้เขาพ้นไปเสียจากตำแหน่งนั้นย่อมทำได้ยากมาก แต่ถ้าเป็นองค์การธุรกิจเอกชนแล้วอาจทำได้สะดวกกว่า

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 139) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานบุคคล ซึ่งมีขอบข่าย 3 ชั้นตอน คือ

1. ก่อนการรับบุคคลเข้าทำงาน ได้แก่

1.1 การวางนโยบาย ออกกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ

เกี่ยวกับตัวบุคคล

1.2 การวางแผนกำลังคน

1.3 การกำหนดตำแหน่ง

1.4 การกำหนดเงินเดือน

1.5 การสรรหาบุคคล

2. ขณะปฏิบัติงาน ได้แก่

2.1 การทดลองปฏิบัติงาน

2.2 การจัดทำทะเบียนประวัติ

2.3 การประเมินผลการปฏิบัติงานและการพิจารณาความดีความชอบ

2.4 การพัฒนาบุคลากร

2.5 วินัยและการดำเนินการตามระเบียบวินัย

2.6 การจัดสวัสดิการและผลประโยชน์แก่สมาชิก

3. การพ้นจากหน้าที่ของบุคลากร ได้แก่

3.1 การให้ออกจากงาน

3.2 การพิจารณาบำเหน็จบำนาญ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 140) ยังได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของงานบุคคลไว้ดังนี้

1. เพื่อวางแผนกำลังคน ทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว

2. กำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่จะแนะแนวการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

3. สรรหาบุคลากรให้มีจำนวนเพียงพอ และมีคุณภาพที่ดีที่จะสามารถบริการบริหารการศึกษาที่เหมาะสม

4. คัดเลือกบุคลากรตามความต้องการกำลังคน

5. ประเมินผลการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากร

6. จัดการเรื่องสวัสดิการและเพื่อสนองความต้องการของบุคลากร

7. ให้การศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองตลอดเวลา

8. จัดแผนมุ่งใจให้บุคลากรเข้าสู่การทำงานในองค์กร

9. จัดระบบการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้เข้าใจและ

ปฏิบัติให้ถูกต้อง

10. จัดกิจกรรมให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้าร่วมกันเพื่อความเข้าใจใน

การปฏิบัติงาน

11. รวบรวม เชื่อมโยงหน้าที่หลักและหน้าที่รอง ตลอดจนรายละเอียดของงานลงไปโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากร

12. กิจกรรมที่จัดขึ้นก็เพื่อให้บุคคลอยู่ในองค์กรอย่างมีความรู้ มีทักษะมีความตั้งใจและมีเงื่อนไขที่ทำงานให้องค์กรอย่างดีที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 51-63) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานบุคคล ไว้ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

4. วินัยและการรักษาวินัย

5. การออกจากราชการ

คิมบร็อค, และนันเนอร์รี่ (Kimbrough, & Nunnery, 1988, pp. 65-70) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานบุคคล ไว้ดังนี้

1. การวางนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

2. การกำหนดความต้องการของบุคลากร โดยกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ซึ่งควรมอบหมายให้แก่ผู้ปฏิบัติที่มารับตำแหน่งต่าง ๆ

3. การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน โดยการจัดเข้าปฏิบัติงานตามความสามารถหรือจัดตามความเหมาะสม โดยผู้บริหารและคณะทำงานร่วมกันพิจารณา

4. การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงาน โดยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญ และความสามารถ

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานบุคคลได้ มีดังนี้คือ 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย และ 5) การออกจากราชการ

3.4 งานทั่วไป

3.4.1 ความหมายของงานทั่วไป

ประสาน หอมพูล (2536, หน้า 8) ให้ความหมายงานทั่วไปของโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมซึ่งประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้คือ งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และงานสนับสนุนงานวิชาการและงานบุคลากร

ประกอบ บุญญานพวงศ์ (2539, หน้า 18) ให้ความหมายของงานทั่วไปของโรงเรียนไว้ว่าหมายถึง ความพยายามในการดำเนินงานของคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียนอันที่จะพัฒนาสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน ตลอดจนประชาชนให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะ ตลอดจนค่านิยม คุณธรรม เจตคติที่พึงตามตามที่สังคมต้องการ

กัลยา วิลาวรรณ (2539 หน้า 11) กล่าวว่า งานทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับภารกิจ การวางแผน การให้การสนับสนุน การประสานกับหน่วยงานต่างๆ การบำรุง การรักษา การใช้วัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา และการจัดบริการอื่นๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการบริหารงานของสถานศึกษา

วิไล ธนวิวัฒน์ (2541, หน้า 16) กล่าวว่า งานทั่วไปของโรงเรียน ก็คือ การดำเนินกิจกรรมภายในโรงเรียน โดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่าย เพื่อให้ให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 64-72) งานทั่วไป หมายถึง การจัดระบบบริหารองค์กร การให้บริการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และ

อำนาจการความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการ การศึกษาทุกรูปแบบโดยมุ่งให้สถานศึกษามี การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า งานทั่วไป หมายถึง การจัดระบบ การบริหารงานของหน่วยงานในทุกๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมาย ที่หน่วยงานหรือองค์กรกำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบโดยมุ่งให้ สถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.4.3 แนวคิดความต้องการมีส่วนร่วมในงานทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540, หน้า 42) ได้ กล่าวถึงความต้องการมีส่วนร่วมในงานทั่วไปของชุมชนว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนด แนวทางในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้ มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษา เพื่อร่วมกันวางแผนงาน สำรวจความต้องการของชุมชน สร้าง วิสัยทัศน์มุ่งสู่มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา การประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการ สถานศึกษาหรือชุมชน จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประสบความสำเร็จได้โดยเร็ว

กรมวิชาการ (2540, หน้า 4-21) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานทั่วไปของโรงเรียนร่วมกับชุมชนในมาตรฐานที่ 5 (ด้านปัจจัยนำเข้า) ผู้ปกครอง ชุมชน ในการสนับสนุนร่วมมือจัดการศึกษา พัฒนาการศึกษาและ พัฒนสถานศึกษา ในตัวบ่งชี้ข้อ (1) ว่ามีองค์กรต่างๆ ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียนที่ ช่วยกันสนับสนุนสถานศึกษา (2) มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองชุมชนและสถานศึกษา และ (3) มีการให้บริการและเปลี่ยนกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และสถานศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 9) เห็นความสำคัญของชุมชน ได้กำหนด นโยบายและแผนดำเนินการเกี่ยวกับงานทั่วไปของโรงเรียนกับชุมชนไว้ในแผนยุทธศาสตร์ 10 ประการ ข้อ (6) เรื่องการมีส่วนร่วม ว่าโรงเรียนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถาน ประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมพัฒนาฝีมือแรงงานให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษามากขึ้น และข้อ (7) เรื่อง การระดมทรัพยากรการศึกษาว่าโรงเรียนควรประสาน ความร่วมมือและขอความช่วยเหลือจากบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐ และ เอกชนมาใช้ในการจัดและพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) กลยุทธ์แผนงานที่ 3 ได้ปรับระบบบริหารการศึกษาและการกระจาย อำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย

ในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเครือข่ายผู้ปกครองและรูปแบบอื่นๆ (กรมสามัญศึกษา, 2545, หน้า 35)

จากที่นักการศึกษาได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในงานทั่วไปของโรงเรียนไว้ั้นพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเป้าหมาย และความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชนอยู่เสมอ เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมวิชาการต่างๆ โรงเรียนต้องให้ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีความเข้าใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน และยอมรับว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ประชาชนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

3.4.3 ขอบข่ายความต้องการมีส่วนร่วมในงานทั่วไป

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2535, หน้า, 157) กล่าวถึงขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานทั่วไปว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ คน (man) เงิน (money) วัสดุ (material) และการจัดการ (management) เป็นการบริหารเพื่อให้เกิดบริการที่ดีแก่ผู้เข้ารับบริการ คือนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผลจากการบริหารคือ ผู้รับบริการมีความรู้ความสามารถและทักษะตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

พิศสมัย ถิณะแก้ว (ม.ป.ป, หน้า 144) กล่าวถึงขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานทั่วไป มีดังนี้คือ

1. การวางแผน (planning) ในการจัดการสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้รับผิดชอบต้องมีการวางแผนงานที่จะดำเนินการเพื่อให้ได้ชิ้นงานตามคุณภาพที่กำหนดไว้ วางแผนการใช้เวลาและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานนั้นสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2. การจัดรูปงาน (organizing) การจัดรูปงานเป็นเรื่องของบุคคลที่รับผิดชอบงานในด้านต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ไปดำเนินการและแต่ละส่วนนั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ในส่วนใดบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไร

3. การเร่งรัดการดำเนินงาน (actuating) ขั้นตอนนี้เป็นการกระตุ้นเร่งรัด และให้การสนับสนุนการดำเนินงานในจังหวะและโอกาสที่เหมาะสม ในการจัดการนั้น ผู้บริหารหรือ ผู้จัดการต้องระมัดระวังไม่ให้เป็นการก้าวก่ายการดำเนินงานของผู้ที่รับผิดชอบในแต่ละส่วน

4. การควบคุมงาน (controlling) ขั้นตอนนี้เป็นการควบคุมการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบดำเนินการได้เองเป็นส่วนใหญ่

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ (2546, หน้า 130-143) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานทั่วไป ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
2. การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

3. การวางแผนการศึกษา
 - 3.1 แผนพัฒนาการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์
 - 3.2 แผนพัฒนาการศึกษาประจำปีและแผนปฏิบัติการประจำปี
4. งานวิจัยเพื่อพัฒนาโยบายและแผน
5. การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร
6. การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
7. งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
8. งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
9. การดำเนินงานธุรการ ด้านการเงิน การคลัง บัญชี และพัสดุ
10. การอำนวยการด้านบุคลากร
11. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
12. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
13. การรับนักเรียน
14. การจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา
15. การอำนวยการและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอก

ระบบและตามอัธยาศัย

16. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
17. การทัศนศึกษา
18. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
19. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
20. การส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาของบุคคล
21. งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น
22. งานกำกับดูแลสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและ

รายงาน

23. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 64-72) ได้กำหนดขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในงานทั่วไป ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร

6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
 7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และ
 บริหารทั่วไป

8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ

นอกระบบ และตามอัธยาศัย

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของ
 บุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. การบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่นๆ

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานที่ชุมชนจะสามารถเข้ามามี
 ส่วนร่วมในงานทั่วไป มีขอบข่ายงานดังนี้ 1) การดำเนินงานธุรการ 2) งานเลขานุการ
 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
 4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร
 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และ
 บริหารทั่วไป 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
 10) การรับนักเรียน 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและ
 ตามอัธยาศัย 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัด
 การศึกษาของบุคคลชุมชนองค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 16) งาน
 ประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ 17) การจัดระบบการควบคุมภายใน
 หน่วยงาน และ 18) การบริการสาธารณะ

จากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหาร
 โรงเรียนของครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 นครสวรรค์ เขต 3 ได้กำหนดขอบข่ายงานไว้ 4 งาน ซึ่งประกอบด้วย งานวิชาการ หมายถึง
 กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี

ประสิทธิภาพที่สุด อันได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และรวมถึงการอบรม คีลธรรมจรรยาและความประพฤติของนักเรียนเพื่อให้เป็นคนที่ การปฏิบัติงานหรือดำเนินการด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงาน 12 ด้านคือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การ ส่งเสริมด้านวิชาการแก่ชุมชน 11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา อื่น และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา งานงบประมาณ หมายถึง การบริหารงานที่เกี่ยวกับการเงินทุก ประเภทที่มีและใช้ในสถานศึกษา มี การรับ การจ่าย การเก็บรักษา และการบันทึกของการเงิน ในบัญชีทะเบียนต่างๆ ตลอดจนการกำกับ ควบคุม ดูแล และตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินและ การบัญชีของโรงเรียน ซึ่งต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับตามที่ทางราชการกำหนดไว้ การปฏิบัติงานหรือดำเนินการด้านงบประมาณของโรงเรียนเกี่ยวข้องกับงาน 7 ด้านคือ 1) การจัดทำ และเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ งานบุคคล หมายถึง การบริหารทรัพยากรที่เกี่ยวกับบุคคลตั้งแต่การเสาะแสวงหาบุคคล ที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน การคัดเลือกและการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งขั้นตอนในการที่จะ เพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานของบุคลากรในองค์กรให้ดียิ่งขึ้น การปฏิบัติงานหรือดำเนินการ ด้านงานบุคคลของโรงเรียนเกี่ยวข้องกับงาน 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนอัตราค่าจ้างและ กำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย และ 5) การออกจากราชการ และงานทั่วไป หมายถึง การจัดระบบการบริหารงานของหน่วยงานในทุกๆ ด้านเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่หน่วยงานหรือองค์กรกำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการ การศึกษาทุกรูปแบบโดยมุ่งให้สถานศึกษามีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กร และชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การปฏิบัติงานหรือดำเนินการด้านบริหารทั่วไปของโรงเรียน เกี่ยวข้องกับงาน 19 ด้านคือ 1) การดำเนินงานธุรการ 2) งานเลขานุการคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 4) การประสาน และพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร 6) งานเทคโนโลยี สารสนเทศ 7) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป

8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 10) การรับนักเรียน 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย 12) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ 13) การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน 14) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 15) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 16) งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ 17) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน และ 18) การบริการสาธารณะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ลำเพย เย็นมนัส (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คือ การกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน การให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน การให้คำปรึกษาเสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานการเงินและงบประมาณโรงเรียน การรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง การประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นภาครัฐและเอกชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการดำรงตั้งที่ปรึกษา หรือ คณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จะปฏิบัติงานด้านกำหนดนโยบายแผนแม่บท และแผนพัฒนาโรงเรียนสูงกว่า คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

เรืองยศ พจนสุนทร (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและประธานกรรมการโรงเรียน มีความเห็นว่าคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ปฏิบัติงานตามบทบาท พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการจัดการศึกษา ขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และมีเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งสาเหตุของปัญหามาจากคณะกรรมการโรงเรียน มีการอบรมพัฒนาตนเองน้อย มีภาระงานมากและพื้นฐานทางการศึกษาค่ำ

วุฒิ สุวรรณรังสี (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า คณะกรรมการโรงเรียนที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน หรือข้าราชการครู ผู้ปกครองนักเรียนหรือศิษย์เก่าและ

ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน มีการปฏิบัติตามบทบาทแตกต่างกัน และคณะกรรมการโรงเรียนมีการปฏิบัติงานในด้านการสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนโดยทั่วไป ด้านบทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 และด้านบทบาทการพิจารณาการประกันคุณภาพโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

คำนิง วัดตศุภนาพันธ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติบทบาทคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนด้านการกำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาโรงเรียน ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำโรงเรียน ด้านการให้คำปรึกษาสนับสนุนและร่วมบริหารงบประมาณของโรงเรียน ด้านการรับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน ด้านการประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แต่บทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

ประเสริฐ คาคสนิท (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงของคณะกรรมการโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังให้คณะกรรมการโรงเรียนมัธยมศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่มีความคิดเห็นว่า คณะกรรมการโรงเรียนปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับปานกลาง

สุนทร ชอบทำดี (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการศึกษากับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง พบว่า คณะกรรมการศึกษามีปัญหาการประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่มีเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน แสวงหาความช่วยเหลือ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

เจตนา ลีสุวรรณ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในรูปแบบกลุ่มโรงเรียนและสหวิทยาเขต พบว่าทั้งกลุ่มโรงเรียนและสหวิทยาเขตให้ความสำคัญกับการบริหารเขต ให้ความสำคัญกับการบริหารงานธุรการ งานวิชาการ งานบริการ งานโรงเรียนกับชุมชนและงานอาคารสถานที่น้อยกว่างานด้านการบริหารทั่วไป และงานด้านการปกครองนักเรียน และข้อเสนอแนะ มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในโรงเรียนให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับโรงเรียนประถมศึกษา จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับนี้มาก

วเรวรรณ เกื่อนนาดี (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงาน

บุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความหวังอยากให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับมาก

ธิดาพร เหล่าวิเศษกุล (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต เมื่อจำแนกตามผู้ปกครองนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เช่นกัน ส่วนด้านบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการการเงิน เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน เป็นความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียน ที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขจรเกียรติศึกษา จังหวัดภูเก็ต เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวม เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนรายด้านทุกด้าน เป็นความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพัลลภ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา อันดับแรก คือ ด้านการบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ รองลงมาคือ ด้านวิชาการ ด้านกิจการนักเรียน และด้านการบริหารงานบุคลากรตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของ

องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดอุบลราชธานี และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานีในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน เป็นความต้องการที่ไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญถิ่น กาศชัยการ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดอุทัยธานี มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและในรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา คือ ด้านการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการร่วมวางแผนและสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านการควบคุมตรวจสอบและแก้ไขปัญหา และด้านการรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา ตามลำดับ

ทรงศักดิ์ ไชยพงษ์ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในวิทยาลัยการอาชีพตระการพืชผล ตามความต้องการของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารวิทยาลัยการอาชีพตระการพืชผล สังกัดกรมการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านงานฝ่ายวางแผนและพัฒนา เป็นด้านที่มีความต้องการมากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาคือ ด้านงานวิชาการ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ

ศุภวัฒน์ วลัยเลิศ (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนต้องจัดให้มีการประมวลผลตามมาตรฐานหลักสูตรและจัดให้มีการซ่อมเสริมทุกหน่วยการเรียนที่นักเรียนไม่ผ่านการประเมิน รองลงมา โรงเรียนมีการแต่งตั้งครูเป็นกรรมการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นประธาน ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า ปัญหาอันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรน้อย การแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆ รวมทั้งอนุกรรมการทำหน้าที่บุคลากรทำงานหลายหน้าที่มีมีเวลาทำงานวิชาการ รองลงมา คือ ผู้ปกครองและชุมชนขาดความสนใจต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2. ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่จะให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดทำงบประมาณโครงการ หรือแผนงานของโรงเรียนก่อนการเปิดภาคการศึกษา รองลงมา คือ โรงเรียนสามารถเลือกใช้บริการธนาคารในการฝากเงินทุกประเภทของ

โรงเรียนได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ปัญหาอันดับแรก ได้แก่ การบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล โรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอการจัดสรรงบประมาณมาเพื่อเบิกจ่ายล่าช้าทำให้การบริหารโรงเรียนไม่ได้ผล รองลงมา คือ กฎ ระเบียบ รวมทั้งกฎหมายไม่ได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลทำให้การบริหารไม่บรรลุวัตถุประสงค์

3. ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีการจัดทำระบบข้อมูลบุคลากร มาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ และหลักการประเมินผลงานเพื่อประเมินคุณภาพบุคลากร รองลงมา คือ การบริหารโรงเรียนต้องจัดให้มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจต่อการดำเนินการ เพื่อส่งผลให้ครูได้รับการอบรมให้ทำผลงานทางวิชาการ ปัญหาด้านการบริหารดำเนินงานบุคคล พบว่า ปัญหาอันดับแรกได้แก่ การบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลอำนาจการอนุมัติโครงการต่างๆ อยู่ที่คณะกรรมการสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารไม่กล้าตัดสินใจ รองลงมา คือ ผู้บริหารไม่ปรับตัวเข้ากับในระบบการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนจัดให้มีการทำรายงานและเก็บรักษาเอกสารรายงานการประชุมครู การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน การประชุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม อีกทั้งโรงเรียนต้องจัดทำทะเบียนครู ทะเบียนนักเรียน บุคลากรต่างๆ และรายงานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โรงเรียนต้องจัดทำแผนงานพัฒนาอาคารสถานที่ การซ่อมแซมเพื่อจัดทำงบประมาณพัฒนาอาคารสถานที่ และสร้างอาคารเพิ่มเติม รวมทั้งโรงเรียนจัดให้มีระบบป้องกันความปลอดภัย อัคคีภัย และภัยธรรมชาติ และโรงเรียนต้องจัดให้มีการแนะแนวการศึกษาต่อ แนะแนวอาชีพและแนะแนวทางการดำรงชีวิต รองลงมา คือ โรงเรียนต้องสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลชุมชนเพื่อการวางแผนการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และโรงเรียนต้องจัดโครงการป้องกันสารเสพติด การเลิกลายมุขและการทะเลาะวิวาท ปัญหาด้านการบริหารทั่วไป พบว่า ปัญหาอันดับแรกได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไม่มีเวลาให้กับโรงเรียนเพียงพอ เนื่องจากมีการกิจส่วนตัวมากส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานสารบรรณในการติดต่อหน่วยงานนอกสถานศึกษายังใช้ระเบียบเก่าทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

สุชาติรัตน์ คงอินทร์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าคูม จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลใน

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคลากร ด้านงานธุรการ ด้านงานการเงินพัสดุ และด้านงานอาคารสถานที่ เป็นความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านงานกิจการนักเรียน เป็นความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ พบว่า เป็นความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อจำแนกตามการเป็นกรรมการสถานศึกษาและประสบการณ์ในการเป็นกรรมการสถานศึกษา เป็นความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุชาติ สุขเกษม (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่ในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทหน้าที่ในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ตลอดจนภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เมื่อจำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติหน้าที่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ขนาดโรงเรียนและลักษณะความเป็นตัวแทนในคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งในรายด้านทุกด้านและภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮาโรลด์ (Harold, 1983, abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียนในการบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทสำคัญมากในการกำหนดนโยบายและการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของท้องถิ่น

คิง (King, 1984, p.1593-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องโรงเรียนในฐานะเป็นชุมชนกับความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสามารถลดความแตกแยกของชุมชนได้โดยการสร้างความสัมพันธ์ด้วยวิธีทางประชาธิปไตยให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นของชุมชน ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ ผลการวิจัยที่บุคคลอื่นได้วิจัยไว้แล้ว ผลการศึกษาพบว่า หากเปิดโอกาสให้บุคคลได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมี

ส่วนร่วมในการสร้างกฎเกณฑ์นั้นไว้ และจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์มากขึ้นถ้าบุคคลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนจะทำให้ความขัดแย้งต่างๆ ที่มีลดน้อยลง

วิทเทคเกอร์ (Whitaker, 1987, abstract) ได้ศึกษาทัศนะของผู้ปกครอง และผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเมืองเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจด้านการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการรับรู้ข้อมูลหรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่าผู้ปกครองยังมีอิทธิพลต่อโรงเรียน แม้จะมีความสนใจน้อย ผู้วิจัยจึงได้สรุปว่า ชุมชนมีความสำคัญและควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึง และวางโครงการร่วมกันให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

เบลค, และเบส (Blade, & Blasé, 1996, abstract) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารงานโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการบริหารงานโรงเรียน คือ บุคลากร ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการบริหารโรงเรียน กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญในการกำหนดแผนงาน นโยบายของโรงเรียนการวางแผน กำหนดตำแหน่งบุคลากร เจ้าหน้าที่ทางราชการ การเจรจาข้อตกลง และสถานการณ์ต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ

มิลเลอร์ (Miller, 1996, p. 475) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา ในมลรัฐเดอริเยียน โดยได้ทำการศึกษาดังกล่าวถึงการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในปัจจุบันและบทบาทหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การติดต่อประสานงานระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการโรงเรียน มีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนต้องการที่จะทำหน้าที่อย่างเต็มบทบาท และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โรงเรียนจำเป็นต้องมีคณะกรรมการโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเกิดความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียน เพราะต้องเอาใจใส่ กระตือรือร้น ส่งเสริมสนับสนุน ประสานความร่วมมือในทุกฝ่าย ก่อให้เกิดคุณภาพ และเป็นที่ยังประสงค์ของทุกฝ่าย ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น การสร้างกฎระเบียบของโรงเรียน การให้บริการอย่างรวดเร็ว การให้ข้อมูลข่าวสาร การทำงานเป็นที่ระหว่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ประสานกับทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ตามความต้องการของครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี